

„Feministički diskusioni kružok“, Beograd/Radmilovac, 7-9. decembar 2018.

Na ovom Feminističkom diskusionom kružoku/FDK učestvovala je 41 osoba – aktivistkinje i aktivisti iz 8 država (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Iran, Italija, Makedonija, Slovenija, Srbija).

7. DECEMBAR

Prvi dan FDK, nakon predstavljanja učesnica/učesnika i dogovora o radu, fokusirao se na teme položaja braniteljki ljudskih prava kao i na represiju nad njima, kako u Srbiji tako i u regionu. Na kraju dana, prikazan je film „Druga strana nade“, finskog reditelja Akija Kaurismakija, tematski zasnovan na sudbini izbeglica i migranata u Evropi.

Izveštaj (istraživački projekat 2018), o položaju braniteljki za mir i ljudska prava i njihovoj bezbednosti, podneli su Mirko Medenica, Marijana Stojčić, Danilo Ćurčić i Tanja Ignjatović, a moderatorka je bila Snežana Tabački.

Iako su Žene u crnom napadane u javnosti od osnivanja 1991, detaljnija analiza tih napada napravljena je, računajući događaje od marta 2014, kada je Radomir Počuča, portparol jedne od specijalnih jedinica MUP-a Republike Srbije, pozvao navijačke grupe da spreče održavanje protesta ŽUC-a i tada je protiv njega podneta krivična prijava, rekao je pravnik **Mirko Medenica**, pravni zastupnik, objašnjavajući dalju sudbinu te krivične prijave...Postupak protiv Radomira Počuče u trajanju od tri godine, završio se oslobadjajućom presudom. Sud je našao da njegov post na društvenoj mreži ne sadrži nedvosmislenu pretnju jer je motiv za to bio samo patriotizam. Svedočenje aktivistkinja ŽUC-a o tome da su često bile meta napada i ranije, uzeto je takodje kao olakšavajuća okolnost jer je sutkinja zaključila da je njihov osećaj nesigurnosti veći nego kod drugih. Nakon toga, rekao je Medenica, bilo je još 13 slučajeva napada, ali su samo dva završila na sudu. On je kao zanimljiv pomenuo slučaj napada na ŽUC i bicikliste u Valjevu, kada su povređena tri policajca. Iako su sami pripadnici policije snimili taj napad, on nikada nije stigao do suda. Naime, po tužilaštvu radilo se o krivičnom delu širenja verske i nacionalne mržnje, ali je sud odbio taj optužni predlog, sa obrazloženjem da niko od oštećenih nije bošnjačke nacionalnosti, ni muslimanske vere. Medenica je rekao da je sud mogao da sudi, vodeći se činjeničnim opisom a ne pravnom kvalifikacijom dela. Sud to nije želeo da uradi. Žalba tužilaštva iz drugih razloga je odbijena na Apelacionom sudu, a ŽUC se žalio Ustavnom sudu jer im je onemogućen jednak pristup pravdi. Ustavni sud je posle godinu i po dana odbacio tu žalbu, sa obrazloženjem da nije povređeno nikakvo pravo, pa im sad preostaje samo jedna sudska instanca- Evropski sud za ljudska prava.

Mirko Medenica je pomenuo i slučaj tabloida Informer, iz novembra 2016. godine, u vreme izbegličke krize kada je ŽUC napravio mali izveštaj. Taj izveštaj je, inače, objavio samo dnevnik Danas, ali je posle par sati stigao demanti ŽUC-ovih navoda od Komeserijata za izbeglice i nadležnog ministarstva. Dva dana zatim, Informer je objavio da je ŽUC dobio 1,5 miliona dolara „da napadaju Srbe“. Onda je ministar policije na pitanje zašto su uslovi u kampovima loši, zašto nema mesta, rekao da radi koliko može, da nema sredstava, a da ŽUC ima puno novca, da mogu da naprave kamp.

Na pitanje moderatorke ko je zastupao ŽUC i da li je u svim slučajevima došlo do prekvalifikacije krivičnog dela, Medenica je odgovorio da su sve to bili krivični postupci koje vodi tužilaštvo tj. država, sem slučaja sa Informerom kada je sam ŽUC poveo parnični postupak.

„Poenta tog slučaja je da je sud utvrdio da te informacije nisu istinite, da je to govor mržnje. Međutim, mi smo tvrdili da je povređen ugled ŽUC-a. Sud je zauzeo stav da organizacija kao pravno lice nema status da može da joj bude povređen ugled. Jukom nas je zastupao“, odgovorio je

Medenica, a Staša Zajović je dodala da su tu pomagale i druge advokatske kancelarije kao „Janković i Đerić“ „Beljanski“...

Od 2016. do 2018. godine analiziraju se strategije predstavljanja ŽUC-a u medijima, čije je ishodište medijska slika ŽUC-a kao same grupe, rekla je na početku svog izveštavanja, sociološkinja **Marijana Stojčić**. To se radi na kvantitativnom i kvalitativnom nivou: zastupljenost tekstova i način na koji se konstruiše predstava o ŽUC-u i njihovim aktivnostima. Oko 34% tekstova posvećeno je slučaju Počuča, o kojem se izveštavalo ne kao o govoru mržnje već kao o pitanju slobode govora. Njeno je mišljenje da mediji uopšte nisu prepoznali značaj tog slučaja ne samo po sadržaju već ni po klasifikaciji, jer se o njemu uglavnom izveštavalo u okviru dnevne hronike, bez pridavanja nekog šireg društvenog značaja. Uglavnom u formi uobičajene dužine vesti, sem dnevnika Danas. Pri tom, većina tekstova je problem svodila na lični sukob, uz pozitivno konotiranje ličnosti Počuče koji je citiran bez ikakve kontekstualizacije događaja, najčešće ga prikazujući kao patriotu koji se suprotstavio „izdajničkom“ ŽUC-u, uz obavezno pominjanje da ovoj grupi nisu bitne srpske žrtve.

Ovde se, međutim, kako je naglasila Stojčić, radi o jednom obrascu, što se vidi iz primera koji je imao najviše medijske pažnje. Radi se o akciji ŽUC-a povodom 25 godina od početka rata u BiH. Tada je Simo Spasić megafonom ometao skup, na krajnje uvredljiv način, a da policija nije reagovala. Tu se ponavlja isti obrazac u izveštavanju medija, u formi nepotpisanih kratkih vesti koje liče na agencijske. Svi su preneli kako je Simo Spasić ometao skup i kako je izjavio da je imao dozvolu policije: „Mediji sa izuzetkom Danasa nisu pravili taj korak da postave pitanje šta je sa odgovornošću države da zaštite pravo na iskazivanje stava. Dve strane se stavljaju u istu ravan. Simo Spasić je osuđen za silovanje svoje bivše žene. Izostajanje tema kojima se bave ŽUC dovode do toga da se te dve frakcije izjednačavaju, stavljaju u isti rang. Ta akcija se postavila kao polaritet. Simo brani Srbe, a ŽUC brani neke druge. U svakom slučaju dolazi do onoga što se zove uvođenje konkurencije među žrtvama“ rekla je Stojčić. Tako se ŽUC u najvećem broju medija stavljaju u poziciju antipatriotkinja, stranih plaćenika, antidržavnih elemenata, kroz dekontekstualizaciju koja je posebno karakteristična za državne medije čime se organizacija posredno prikazuje kao antidržavna.

Ona je kao vrlo zanimljive istakla četiri teksta u kojima se pominje da se ŽUC zalaže za zabranu kasetne municije. Stojčić je dodala da je za nju nova tendencija da se ŽUC kvalifikuje kao stranačka opozicija i svrsta među lične protivnike predsednika Srbije, Aleksandra Vučića. To podržavaju i komentari na društvenim mrežama koji prate ove medijske sadržaje, a koji se kreću od uvreda pa sve do zahteva za zabranom organizacije.

Moderatorica se interesovala da li ima analize o tome koje akcije ŽUC-a uopšte nisu u fokusu provladinih medija i tabloida, a Stojčić je rekla da do sada nisu to ispitivali, ali da je jasno da teme suočavanja sa prošlošću izazivaju „najveći odijum“...

Da je ova situacija sa braniteljima ljudskih prava postala dramatična i iscrpljujuća za njih, istakla je odmah na početku **Tanja Ignjatović** iz Autonomnog ženskog centra. Ona je dalje nastavila primedbom da je Srbija ove godine dobila preporuke Komiteta UN-a za ljudska prava koje su bile najoštrije do sada, kada se radi o odnosu braniteljki i medija, koje ako nisu ugrožene fizički, onda su marginalizovane, isključene iz svih procesa koje vode državne institucije. „Mi smo ove godine prvi put spremile izveštaj iz senke za GREVIO radnu grupu za CEDAW/Konvenciju za eliminaciju nasilja prema ženama. Ni po čemu ta konvencija ne bi bila zanimljiva da nije bilo dešavanja u Hrvatskoj da se pokuša da se spreči ratifikacija Istambulske konvencije i u Bugarskoj, kada je Ustavni sud doneo odluku da su odredbe u konvenciji neustavne. Mi smo tek tada postale svesne da je taj pokret protiv rodne ideologije snažan, da se on iz SAD prelio u Evropu, mobilisao sve desničare, sve religije. Rusija je tu kao da je ceo život u najboljem odnosu sa Amerikom. Mi smo lako prošli sa ratifikacijom konvencije, ali smo se zaglavili u izmeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti koji se sada zove Zakon o jednakosti polova. Prvi nacrt je trebalo da se zove o jednakosti muškaraca i žena. Taj zakon je besmislen i ja se nikada na njega ne referiram. Sve to sa mehanizmima je besmisleno. Kada su ženske organizacije zagovarale delovalo je ozbiljno, ali je sada neoliberalni koncept to izvrnuo. Mi smo uspele da zaustavimo taj nacrt, ali se pojavio novi zakon. On deluje kao da proširuje odredbe koje

obuhvata. U suštini je on otkrio samo ljuštore od rodnog. Sve definicije su potpuno izmenjene. Najdramatičnije je bilo oko reproduktivnih i seksualnih prava. To je zakon na koji se verovatno niko neće pozivati“, rekla je. Pomenula je da sada pišu izveštaj za CEDAW povodom četvrtog državnog izveštaja i da to rade volonterski, izvanprojektno, zajedno sa Astrom i ŽUC-om. Ona je rekla da se ništa ne može institucionalno promeniti kako zbog blokade u radu parlamenta, tako i zbog institucionalne inercije, posebno otkad je došlo do promena na čelu nekih nezavisnih institucija. Ignjatović je kritikovala EU komisiju zbog njene birokratizovanosti: „Njima je samo stalo da daju pare da država zaustavi migrante, a taj novac država krade. Ja ne verujem da će naši izveštaji više moći da proizvedu preporuke na koje mi možemo da se pozivamo. Naši su neosetljivi na to“, rekla je. Osvrnula se i na izjavu predstavnika BIA koji je rekao da neki mediji i NVO direktno rade protiv države. Ignjatović je kritikovala i nadležnog ministra: „Nama antidiskriminaciono ministarstvo vodi ministar koji svakog meseca izgovori nešto što je direktno diskriminativno prema ženama. On pravi zakone na koje poverenica- koja je njihova žena, piše predstavke Ustavnom sudu. Petsto organizacija se potpiše da tražimo da se zaustavi Zakon o socijalnoj zaštiti, ali ministru ne pada na pamet da to izmeni. On je rekao da će on sve rešiti svojim odlukama, što nas isključuje da bilo šta radimo. Sada je našao Socio-ekonomski savet u kome sedi šest predstavnika države, šest predstavnika poslodavaca i šest sindikalaca koje baš briga za rodnu ravnopravnost i diskriminaciju. Oni su dali saglasnost i za zakon o rodnoj ravnopravnosti i za zakon o socijalnoj zaštiti i za budžet za 2019. godinu“, objasnila je ona. Država tako stiče legitimitet za štetu koju nanosi društvu, a agencije UN ne pomažu u potrebnoj meri NVO koje same, pod tim uslovima, gotovo ništa ne mogu da promene: „Naša sreća je Komitet UN za ljudska prava, ali nezavisne organizacije nisu zapravo nezavisne. Neke nisu više tamo, neke su umrle, došle su druge. Kada je 2007. članica iz Nemačke preispitala državu to je bilo neverovatno. Na primer, sada imate Kineskinju koja napiše izveštaj u kome se u svakoj drugoj rečenici zahvaljuje državi.“

Ona je rekla da će njihov izveštaj naglasiti položaj braniteljki, reproduktivna i seksualna prava, obrazovanje i stereotipe u udžbenicima, kao i trgovinu ljudima i položaj nezavisnih: Ignjatović je napomenula i da država u priličnoj meri lažira svoje izveštaje za EU i međunarodne institucije, izbegavajući, između ostalog, da odgovori i na njihova pitanja. „Komitet nema te podatke i ne može da ih stavi u izveštaj. Zato mi pišemo. Onda oni lažu, pišu ono što je bilo, a što nije više tako. Osnovno za poglavlje 23 je samo da se štiklira, važno je da nešto postoji, ali nije važno šta.“

Kritikujući ponašanje Socio-ekonomskog saveta, **Danilo Ćurčić**, pravnik, rekao je da je ovaj savet dao pristanak na svaki zakon koji je razmatrao što, po njemu, dovodi u pitanje interese kojima se članovi Saveta rukovode. On smatra da je situacija potpuno neregularna za proceduru donošenja zakona jer parlament ne funkcioniše već godinu dana, a vlast proizvodi svoje NVO koje fingiraju javnu raspravu o predloženim zakonima.

„Mi smo grešili što smo sve karte stavljali u EU. EU ne zanimaju ljudska prava. Ona ih svakodnevno krši, prvo na svojim granicama. Mi pokušavamo preko izveštaja da damo Komisiji neke informacije i nešto očekujemo. To njih ne zanima. Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, o tome pričamo. Mi kažemo da ne mogu da previde da siromašni nemaju nikakav pristup pravdi. Onda oni kažu da to nije u agendi. Tako isto je i sa zakonom o socijalnoj zaštiti. Kada god je neko pitanje osetljivo, oni će reći da njih to ne zanima i da ne ulaze u to“, kritikovao je Ćurčić ponašanje EU.

On je pozvao da se pronađu neki novi načini i mehanizmi kojima bi se dokumentovalo ono što se dešava, da se formiraju nove mreže da bi se izborili sa ovim problemima jer, kaže, krivično delo je i kada se progone oni koji se zalažu za ravnopravnost drugih.

I on je pomenuo „fenomen Sima Spasić“ kao očigledan primer zloupotrebe zakona, što zahteva demaskiranje i ispostavljanje zahteva a ne više samo pisanje preporuka, jer država svojim ponašanjem sve više sužava rad NVO, ubacujući svoje organizacije: „Imate vladine NVO koje su formirane da bi uzele pare za socijalnu zaštitu, za besplatnu pravnu pomoć. Njihove organizacije učestvuju u javnim raspravama za izmenu ustava. Oni su pokušali da za socijalnu zaštitu ukradu dva miliona eura i nikom ništa.“ Po njemu je gotovo nemoguće napraviti javni protest ili performans, bilo kakvu intervenciju u javnom prostoru kao brzu reakciju na nešto, jer postoji zakonski rok koji to

onemogućava. Kao primer, pomenuo je slučaj pokušaja protesta zbog postavljanja šiljaka ispred prodavnice Springfield.

„Zakon o socijalnoj zaštiti je katastrofalan. Zakon o zabrani diskriminacije ne znamo kako izgleda. Niko neće odgovarati za fizičke napade na bilo koga. Novine i televizije su privatne i one mogu da rade šta žele. Nema potrebe da policija dođe, doći će Sima ili Počuča. Promenjena je taktika. Izveštaj je prilika da se postavi lista zahteva koji moraju da se ispune da bi se išlo dalje ka demokratizaciji društva. Kontekst se malo promenio i mi moramo da nađemo novu strategiju“, zaključio je svoje izlaganje Ćurčić.

Represija nad braniteljima i braniteljima za mir i ljudska prava u Srbiji i regiji - problemi sa kojima se suočavaju aktivistkinje/aktivisti u svom aktivizmu: strah, auto/cenzura, zamor...- iskustva na terenu, analiza, mere zaštite, značaj uzajamne podrške...).

U ovoj sesiji koju su moderirali *Snežana Obrenović, Mreža Žena u crnom, Kraljevo*, i *Miloš Urošević, ŽUC, Beograd* svedočile/i su aktivistkinje i aktivisti iz cele regije.

Navodimo neke od manifestacija represije:

Fašistički napadi na aktiviste i aktivistkinje: ('Mene i Azru često iz parkova zovu kurvama, iako sam ja muško, ja sam kurva' (*Kenan, Pljevlja*); 'Kod nas vlada fašistička i nacionalistička atmosfera u Pljevljima i to je jako zabrinjavajuće' (*Azra*); 'Ranijih godina kada bih išla ulicom koja nije osvetljena, nisam osećala grč. To osećam zadnjih godinu dana, čak i ako nema nikog, ne osećam se bezbedno' (*Ivana, Leskovac*); 'Deca sada viču za mnom, izgrebali su auto mog sina. Kažu mi da radim za CIA...' (*Ljiljana, Beograd*); 'Ako radimo sa izbeglicama policija me pita gde idem, ako idem na neki seminar, pitaju me da li idem na sastanak ŽUC-a. Obijaju mi kola, lome mi retrovizore, buše mi gume. Tu se nisu zaustavili. U zadnjih par meseci, pljačkaju kuću mog oca...' (*Svetlana, Vlasotince*); 'Jedini preostali pokret u Pančevu jeste Građanska akcija, kojoj je uskraćeno pravo korišćenja bilo kog prostora' (*Ljiljana, Pančevo*); 'Biti aktivistkinja u tim malim gradovima je opasno kod nas...' (*Milka, Leskovac*).

Rastuća militarizacija i manifestacije: povećanje sredstava za naoružanje a smanjenjem budžeta za obrazovanje, zdravstvo, socijalne programe (*Mirjana, Pakrac, Milka, Leskovac*); klima nepoverenja (*Nela, Zagreb*); strahovlada i proizvodnja neprijatelja od svih koji drugačije misle od vladajućeg režima u Srbiji, a to su opozicioni političari, nezavisni mediji, autonomne NVO (*Nadežda, Kruševac, Anđelija, Novi Sad, Milka, Leskovac*); 'Sve je obojeno militarizmom. Kada majke kupuju sinovima igračke, one sada kupuju puške, mitraljeze. Mnogo više nego ranije. Igrice se militarističke...' (*Svetlana, Vlasotince*).

Napadi crkvenih i paracrkvenih profašističkih organizacija na ženska prava, posebno na seksualna i reproduktivna prava u Hrvatskoj; zloupotreba prigovora savjesti na vršenje abortusa proširuje se na sve zdravstvene djelatnike ('obuhvaća ne samo liječnike po bolnicama, nego i uposlene po ljekarnama, gdje žene ne mogu doći do dostupnih sredstava za kontracepciju'), o čemu je govorila *Mirjana Bilopavlović iz Pakraca*.

Slična je situacija i u Italiji: 'Desničari žele da ograniče zakon o abortusu' (Analiza, Udine)

Govor mržnje i pretnje organizacijama i aktivistima/kinjama koje pružaju solidarnu pomoć izbeglicama ('Otkada radimo sa izbeglicama, nazivaju nas teroristima' (*Kenan, Pljevlja*); 'Moja koleginica koja nudi pravnu pomoć izbeglicama i tražiocima azila svakodnevno dobija grozne pretnje na email i društvene mreže, u kojima se pominju imena njene maloletne dece' (*Tamara, Beograd*); 'Rast rasizma protiv izbeglica, rastuće nasilje prema onome koji su različiti na mnogim nivoima, to je ono što se dešava u Italiji...' (*Marianita D'Ambrođo*).

Represija nad nezavisnim medijima u Srbiji (potpuna kontrola režima nad najvećim delom medija, i privatnih i javnih, koje koristi za propagandu i manipulaciju; režim najviše progoni organizacije istraživačkog novinarstva, koje se bave korupcijom i organizovanim kriminalom (CINS-pri NUNS-u, KRIK, Istinomer, Cenzolovka, Insajder...' (*Nastasja, Beograd*).

Bespoštedna eksploatacija, brutalno kršenje radnih prava u Srbiji, odmazde prema buntovnim radnicima ('Fabrike su nam postale radni logori, radnici nemaju pravo da se pobune. Ako se pobune dobiju otkaz, imaju ogroman strah da neće više nikada dobiti posao' (*Milka, Leskovac*).

Politika međunarodne pomoći otežava položaj civilnog društva ('Podrška smanjuje ili povezuje sa određenim aktivnostima koje se odnose na usluge koje država i njene institucije ne mogu obaviti. U novije vreme insistiraju da imamo saradnju sa vlastima' (*Snežana, Beograd, Mirjana, Pakrac*).

8. DECEMBAR

Drugog dana prepodne održana je sesija:

Mirovni aktivizam 90-tih i sada: izazovi za feminističko-antimilitaristički aktivizam u regiji. Moderatorke: Mirjana Bilopavlović, NVO Delfin-Pakrac i Staša Zajović, ŽUC, Beograd

Pamtimo antiratni otpor

„Neosporno je da imamo zajedništvo, iako je ono nekada na klimavim nogama, ali nam je važno da imamo međusobnu podršku. Ta podrška je fluidna. Nekada je stvarna, nekada je floskula, ali mi idemo dalje. Važno nam je da nađemo nekoga na koga se možemo osloniti kada nam voda dođe do grla“, rekla je na početku razgovora **Mirjana Bilopavlović**.

Staša Zajović, druga moderatorka, je rekla da je cilj razgovora da se vidi kakva je percepcija onoga što se dešavalo 90-tih jer je očigledno da se paralelno sa zaboravljanjem počinjenih zločina, zaboravlja , potiskuje i prećutkuje i antiratni otpor.

Za **Ljiljanu Spasić** iz Građanske akcije Pančevo, „Hod mira“ 10.avgusta 1991. je bio posebno značajan: „Pančevke su bile hrabrije od Pančevaca. Mi smo smatrale da je zdravorazumski biti protiv rata....Našu akciju je ispratila TV Jutel. Bili smo zahvalni da se glas čuje u republikama gde je rat pretio da donese sve ono što je doneo.“ Ona je pomenula i tribinu koja je pratila mirovnu akciju, a na kojoj su učestvovali profesor Miladin Životić, novinar Milan Gavrović iz Zagreba, Goran Milić iz Jutela i akademik Ljubomir Tadić. „Tada smo imali upad dobrovoljaca koji su pohrlili u susednu Hrvatsku, gde su napravili užasne stvari. Oni su nas onemogućili da održimo tu tribinu. Bilo je jezivo. To je bila tolika količina mržnje prema nama koji smo se tu našli. Ishod je bio takav da je te neći bilo upozorenje da ne izlazimo iz te prostorije gde smo bili. Mi smo tu bili do tri sata ujutru.“

„Mene je podstakao prvo Karavan mira koji je išao 1991. godine. Uključila sam se bez puno razmišljanja. Zašto? Rat je. Meni su iz firme mobilisani kolege i ginuli su. Gledala sam avione kako nadleću Dunav i idu da ubijaju ljude. Ja sam otišla u Veneciju, gde su bile žene iz bivše države. Tada sam upoznala Žene u crnom.Hvala, jer sam od tada u toj priči. Počela sam da učim. Umesto da padnem, radila sam na sebi i to me je oblikovalo“, rekla je **Anđelija Vučurević** iz Novog Sada, a **Nela Pamuković** iz Centra za žene žrtve rata iz Zagreba, najčešće se seća njihovih akcija protiv deložacija: „Deložirane su neke medicinske sestre koje su radile u vojnoj bolnici. Njima su oduzimani stanovi.

Osim angažiranja novinarki kao što su Tanja Tagirović ili Veronika Rešković, onda pravnica, išle smo na direktnu akciju, na lice mjesta, kada je deložacija najavljena. Nas se skupilo oko 40-50. Tu su došle poznate osobe, intelektualci... Mi smo imale pripremu zahvaljujući međunarodnoj solidarnosti, radile smo obuku o deložacijama, ali nismo mislile da će se to desiti. Vježbale smo da sjedimo na stolici pa da nas dižu, ili na podu pa da nas policija diže. To se ostvarilo. Mi smo od policije bili fizički maknuti. Završili smo u policijskoj stanici. Neke su deložacije bile spriječene, neke nisu mogle da budu.“

„Ja sam, kao većina Italijana, poznavala Jugoslaviju preko odmora. Uvek sam se čudila kako ta geografski blizu zemlja jeste udaljena po načinu mišljenja. Pitala sam se šta ću da radim. Prva akcija u kojoj sam ja učestvovala bila je Mir sada. Nije baš uspela. Nama je bilo stalo da organizujemo konvoje humanitarne pomoći, da idemo u ratna područja, da nosimo pomoć. Bilo nas je 2.000 ljudi. Bilo je najviše iz Italije i Španije. Mi smo došli do Splita pa do Prozora gde je bio front. To je bio sukob između Bošnjaka i Hrvata. Rekli su nam da se vratimo. Naš cilj je bio da odemo do Sarajeva ali je bilo nemoguće. Jedno 50 ljudi je ipak uspelo da dođe do Sarajeva“, sećala se **Marianita di Ambrodo/Marianita di Ambrogio**. Zatim se povezala sa ŽUC-om: „Bilo mi je najvažnije da se stavim u cipele onoga ko se sa mnom slaže, a ne da gledam kao posmatračica sa strane.“

O protestu žena u Kruševcu 16.maja 1999., govorila je **Nadežda Kostić**: „Kruševac je imao mnogo mobilisanih vojnika za rat na Kosovu. Među njima su bila i moja dvojica sinova. Uspela sam da spasem jednog sina da ne ide u rat. Drugi je na žalost bio u ratu: 15. maja su u Kruševac dovežena šestorica poginulih na ratištu na Kosovu. To je bio okidač da se 16. maja spontano krene u taj antiratni protest, gde su majke i svo stanovništvo počeli da se okupljaju, protestovale danima protiv rata i tražile smo da se svi koji su otišli u taj rat vrate, jer mi nismo želele taj rat, nismo želele da se ubijaju neki nevini ljudi, da ginu i naši, jer to nije bila naša odluka. Epilog toga je bio da su naši vojnici saznali za proteste, suprotstavili se sa oružjem u rukama, rekli da niko ne sme da ih dira, seli su u kamione i krenuli sa ratišta.“

Dunja Hadžiomerspahić seća se da su žene iz BiH prvi put došle na mirovni skup u Srbiju 1994. u organizaciji ŽUC-a. „Drugo čega se sjećam je Karavan mira koji su prije Dejtona, 1995. organizovale Žene u crnom sa Građanskim savezom, a koji je putovao 48 sati do Sarajeva, sa Miladinom Životićem, Stojanom Cerovićem, Ivanom Stambolićem. Moram da se sjetim njih i tog puta preko Mađarske. Taj autobus je stalno sačekivala neka druga vojska. Mi smo kroz tunel ušli u Sarajevo, gde nas je sačekalo Srpsko građansko vijeće. Tog dana su više nego ikada sa Trebevića gađali. Svi su u toj sali znali za Žene u crnom, koje su im davale snagu.“

Zajović se setila još jednog mirovnog karavana: „Naš karavan (1995.) je trajao 78 sati, Beograd- Tuzla. Nije bilo policije koja nas nije maltretirala.“

Senka Knežević iz ŽUC-a, radila je početkom rata u Priboju: „Ja ne bih pričala o mom odlasku u Trebinje ili Tuzlu, nego ću da ispričam neke stvari o Priboju. Sve sam morala da radim tajno i noću. Skupljala sam potpise za referendum protiv rata. Priboj je bio opkoljen tenkovima. Meni je jedan otac došao sa bombom na čas, jer sam rekla da djeca ne gledaju TV dnevnik. Sve što se moglo uraditi jeste da se da podška ljudima koji su se brzo podelili po tom pitanju. Najviše potpisa su sakupili Novi Sad i Priboj.“

Bila je najmlađa savetnica u kabinetu premijera Ante Markovića te 1988., **Janja Beč**: „ Ante Marković je doveo 200 ljudi koji su doktorirali u inostranstvu i govorili bar dva strana jezika. Bio je veliki optimizam. Ante Marković nas je pozdravio. On je počeo govor koji je trajao dva minuta. Rekao je da nas moli da se zauzmemo za njega. Rekao da hoće da uvede demokratiju, višepartijski sistem, tržišnu ekonomiju. Mi smo to razumeli. U martu 1988. je rekao: Bez rata. Mi smo se svi smejali između sebe. Zvali smo ga Stari. Puno smo bili mlađi. Rekli smo da priča gluposti, a 31. decembra 1990. godine, pred njegov odlazak za Zagreb, došao je na skup i bio je „zelen“. Mislili smo da nešto nije dobro. On je ustao i rekao da je Srbija ušla u platni sistem zemlje. To je bio novac za rat. Rekao je: „Mi možemo da

izdržimo sam nekoliko meseci, jer moramo da se pitamo kako se rat plaća, da vidimo gde su tokovi novca.“ To je moj omaž njemu. Srela sam ga posle toga prvi put u Makedoniji, bio je savetnik, i pitala sam ga koje je njegovo najdragocenije iskustvo, a on pošto je imao tu ljubav za život, rekao mi je da mu je najvažnije iskustvo da ga oni nisu ubili.“

Nastasja Radović, novinarka i aktivistkinja u antiratnom pokretu, setila se jedne od prvih njegovih aktivnosti: simultane konferencije za medije u 17 jugoslovenskih gradova iz maja 1991, koje su koordinisane iz beogradske centrale UJDI-ja. „Ja sam bila u tom malom štabu u pozorištu Duško Radović, u kancelariji Primoža Beblera. Tražili smo moto za tu konferenciju. Odlučili smo se za jedan Kamijev citat“. Ona se prisetila i Antiratnog maratona koji je na istom mestu počeo u jesen iste godine: „Hteli smo da probudimo ljudsku i moralnu savest profesionalne elite“...

Staša Zajović: „Bitno je da u istoriju upisujemo naš antiratni otpor. To je odgovornost prema istoriji i prema sebi kao svedokinji zla.“

Dunja Hadžiomerspahić se setila odlaska u Udine sa partizankom i antiratnom borkinjom Nedom Božinović na skup partizana tog kraja Italije: „Oni su se obradovali Nedi Božinović“.

Da u Italiji u to vreme nije bilo sasvim jasno šta se dešava na globalnom planu sve do Zalivskog rata 1991, rekla nam je **Ana Valente (Anna Valente)**. Rat je, po njoj, proizvod kapitalizma koji se tako obnavlja i opstaje: „Bez obzira na to što je toliko ljudi iz Italije učestvovalo, to je bilo daleko, tamo su ginuli neki drugi ljudi. Kada je rat postao sve normalniji, broj osoba koji se tome protivio se smanjivao. Onda je rasla ekonomska kriza. Nastavilo se sa proizvodnjom neprijatelja kao onih koji nisu ljudska bića. Bilo je mnogo lakše za ljude iz Italije da pružaju humanitarnu pomoć, nego da ulaze u ta politička pitanja, bez samog promišljanja o ratu i kontekstu u kome se rat dešava. Nije bilo toliko akcija protiv rata u Bosni. Uglavnom je bilo humanitarnih akcija. U Bosni smo imali jako veliki broj ljudskih kontakata. U Siriji nemamo. Malo smo znali o tome šta se dešava tamo, to je jako daleko. Pošto se nije znalo šta se dešava, mali se broj ljudi o tome izjašnjavao i hteo o tome da govori.“

Kada se, međutim, saznalo da neke italijanske fabrike proizvode municiju koja se koristi u ratu u Jemenu, to je pokrenulo ljude, rekla je Valente. „Za nas je vojna industrija jedno od ključnih pitanja, jer smo zemlja gde ima puno vojnih baza. Postoje američke i NATO baze: njih je oko sto. Veliki je problem ovoliki broj baza. To pokazuje servilnost svih italijanskih vlada i u odnosu na SAD i na NATO.“ „Kriza pacifizma je nastala zato što je bilo dosta poraza“, nastavila je **Marijanita di Ambrodo**. „Onda je 2003. protiv rata u Iraku, u Rimu ustalo tri miliona ljudi. U medijima to nije bila vest. To je dovelo do nekog osećaja nemoći i malodušnosti. Sve to je praćeno i krizom na levici. Oni su zapostavili pitanje internacionalizma, antifašizma, anti-NATO. A to je srž levice. Vrlo malo ljudi van naših krugova znaju šta se dešava, jer oni primaju informacije iz glavnih medija. Što se tiče žena, nisu sve feministkinje pacifistkinje, ima puno feministkinja koje ne učestvuju u ovim akcijama.“

„Kada je bilo NATO bombardovanje 1999. SB UN nije odobrio vojnu intervenciju. Tada je Italija učestvovala prvi put u akciji koju nije odobrio SB UN. Onda je učestvovala u Avganistanu i Iraku. Od tog trenutka UN nemaju nikakav uticaj na to šta rade države. UN više ništa ne odlučuju. To je najdublja kriza UN-a, koje su izgubile i legitimitet i autoritet. To je važno za mirovni pokret, jer su UN za njega bile oslonac i referenca. To je dovelo do velikih kriza u mirovnom pokretu, jer je on imao poverenja u UN. Kako slabi UN tako jača NATO pakt i povećava se broj intervencija“, nastavila je priču o situaciji u mirovnom pokretu u Italiji, **Analiza Komuci (Annalisa Comuzzi)**. „Došlo je do jednog razočarenja u ograničeni uticaj na vladine politike u odnosu na rat u Iraku. Nemamo kapaciteta da reagujemo kada je u pitanju rat u Siriji. Za jedan deo stanovništva i veliki deo javnog mnjenja, NATO je imao odbrambenu ulogu, ali je sada sveden na to da ima napadačku, invazivnu. Gde god je interes zapadne sfere ugrožen oni odmah interveniše. Međunarodna politika i odluke koje su ranije prolazile kroz UN sada idu drugim kanalima. U ratu u bivšoj Jugoslaviji, mi Evropljani smo videli prvi rat u Evropi posle Drugog svetskog rata, i mi smo mislili da i mi kvarimo. Onda je rat banalizovan.“

„Ja mislim da su reagovali na rat u BiH iz razloga evropskog rasizma dobrim delom. Zato što je to bio deo te odgovornosti prema civilizovanom kontinentu u kome živimo. Bolovi naroda u Bosni su se mnogo više ticali Evrope nego rat u Kongu odakle izvlače sve moguće rudno bogatstvo. To je isto pitanje na levisi u kojoj dolazi do svrstavanja na razne strane. To je stvar koja se dešavala tokom rata u Jugoslaviji, jer se dobar deo levice svrstao na stranu Miloševića kao antiglobaliste, što sad rade sa Asadom.“, nastavila je na temu različitog odnosa evropskih država prema ratovima, **Staša Zajović**. Ona je postavila kao ključno pitanje - demontiranje interesa proizvođača oružja i pitala da li će vojni komandanti Rusije ili SAD ikada biti procesuirani? „Obavezno je da mi reagujemo, jer sve naše države prodaju oružje zaraćenim stranama. Oni izvoze oružje i u Jemen i u Siriju“, rekla je Zajović. Mirjana Bilopavlović je predložila da se 22.02. 2019, povodom Međunarodnog dan žrtava ratova napravi zajednička akcija...

Predstavljanje knjige Tatjane Tagirov „J'accuse! Optužujem!“ (izdanje ŽUC-Beograd i Dokumenta-Zagreb, 2018)

O jednoj od najznačajnijih novinarki i antiratnih aktivistkinja, Tatjani Tagirov (1961-2017) i njenom višedecenijskom radu, Staša Zajović je, pre nego što je pročitala delove Tanjinih tekstova, rekla: „Govoriti o Tanji, najbolje je kroz njene reči-prenositi ih, pozivati se na njih, na ono što je, u ovom slučaju, pisala u Arkzinu, u njenoj čuvenoj kolumni „J'accuse“. Vrijeme zla, proizvelo je Tanju. Niti je znala da se šteti, niti je htela da se šteti, niti je htela da se zaštiti, upijala je bol drugih, taj bol se u nju slivao...“ Zajović je kao važan utisak nakon čitanja Tanjinih tekstova, izdvojila identični kulturni i politički obrazac koji je preovladao i srpskom i hrvatskom javnošću. Tanja nije odustajala, rekla je, jer se držala Kamijevog imperativa da „pobuna daje vrijednost životu“.

Sedamdeset godina od usvajanja Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida u UN

O ovoj značajnoj godišnjici kao odličnom povodu da se i na ovom skupu ponovo pomene Konvencija koja je usvojena 9.decembra 1948. na sednici Generalne skupštine UN, tada u Parizu, govorila je **dr Janja Beč**.

Ona je rekla da neće govoriti o samom sadržaju Konvencije o genocidu, već o njenom tvorcu i dugogodišnjem borcu za formulisanje i pravno priznavanje ovog specifičnog masovnog zločina, **Rafaelu Lemkinu** koji je rođen 1900. i odrastao na farmi, negde na granici Poljske i Rusije, u porodici obrazovanih Jevreja. Najvažniji uticaj na njegov senzibilitet i interesovanja imala je Bela Lemkin, njegova majka, rekla je Beč. „U kući sa puno knjiga, on čita „Quo vadis?“ Henrika Senkijeviča. Sa 12 godina to čita i užasnut je: za vreme Nerona, kada on baca lavovima ljude koji su prelazili u hrišćanstvo, on pita mamu kako je moguće da se to desi, majka mu kaže, ono što je osnova genocid konvencije, kada država odluči da istrebi jednu religioznu ili rasnu grupu, onda policija i građani koji bi trebali da štite tu ugroženu grupu učestvuju u ubijanju. Doživljava emotivni šok koji ga prati do kraja života.“

Velika Lemkinova borba koja prolazi kroz period nacizma, od kojeg on sam uspeva da pobjegne ali ne i njegova porodica, nastavlja se u SAD (gde stiže nakon boravka u Švedskoj i preko SSSR-a i Japana), i posle niza nepriznavanja, poricanja i ignorisanja, tek nakon suočavanja sa masovnim zločinima u nacističkim logorima na kraju Drugog svetskog rata, i uz velike lične žrtve (Ciglbajn, Jan Karski) i lobiranje (Jan Masarik, Bertrand Rasel, Perl Bak, Gabrijela Mistral i dr.), dolazi do usvajanja i unošenja u korpus Međunarodnog prava.

„On je počinio delo na tri grupe: ljude koji su direktno pomagali genocid, ljude koji su znali a nisu ništa učinili i one koji su radili iz koristi. Svaka je oko 30% bila. Prvi međunarodni krivični sud je osnovan za Jugoslaviju.“ Karnegi fondacija za mir objavila je Lemkinovih 12 knjiga od kojih je „Uloga Sila osovine u okupiranoj Evropi“, prema Beč, imala značajan uticaj tokom kampanje lobiranja za

pravno kvalifikovanje zločina genocida i usvajanje Konvencije 1948.godine. (Dodatak 1, izlaganje Janje Beč)

Razgovore o antiratnim aktivnostima, pratila je mala izložba fotografija sa antiratnih protesta i akcija, kao i čitanje odlomaka tekstova i izjava u međuvremenu preminulih ili odsutnih antiratnih aktivistkinja i autorki.

Internacionalistička solidarnost sa izbeglicama i migrantima/-kinjama, bila je tema popodneve sesije.

U prvom delu sesije **Staša Zajović** je prenela osnovne zaključke sa zasedanja **Permanentnog tribunala naroda**, 29-30.juna i 1.jula 2018. u Barseloni. Zasedanje Tribunala je bilo pod nazivom „ Prostori bez prava“. Iz dužeg izlaganja Zajović (koja je bila i jedna od sutkinja na ovom zasedanju Tribunala) izdvajamo samo osnovni zaključak „Nakon trećeg zasedanja PTN o nekažnjivom zločinu protiv ljudskih prava izbeglica i migranata, osnovni zaključak je sledeći: na evropskim granicama vrše se zločini protiv čovečnosti“.(Opširan izveštaj se nalazi u Dodatak 2)

U drugom delu , na temu **Granice, militarizacija na jugu kontinenta/Italija, iskustva solidarnosti**, govorile su aktivistkinje iz Italije.

„To su osobe koje nemaju legalni status, koje se izjednačavaju sa onima koji čine krivična dela. Ako neka osoba nema legalni status, ako je kriminalizovana, to znači da je izložena svim vrstama nasilja i eksploatacije. Ogroman je nivo iskorišćavanja migranata kao radne snage uz najnižu moguću cenu rada. Uglavnom su to poslovi u poljoprivredi, građevinarstvu. To je situacija krajnje ucene u kojima se oni nalaze kao i stalne opasnosti da će odmah biti deportovani“, rekla je Anna Valente/**Ana Valente**. Ona je dodala da su zakoni koji se odnose na migrante i izbeglice u Italiji sve gori, tako da vrlo mali broj njih može da stekne legalan status. Pri tom, kriminalizacija se ne svodi samo na izbeglice, već i na one koji ih spasavaju. Kao što su italijanski ribari:“ Njima se ne samo oduzima sav ulov nego i brodić. Poseban fenomen je zatvaranje luka za usidranje brodova. Za koga su zatvorene luke? Za one koji iz raznih međunardnih mreža i organizacija plove po moru pokušavajući da prihvate izbeglice. Pokrenuti su krivični postupci protiv kapetana brodova, zaplenjeni su brodovi.“ Da bi zaustavila dolazak izbeglica, italijanska država, rekla je Valente, plaća veliki novac Libiji, uglavnom u vojnoj opremi: „To je potpuno van italijanskih zakona, bez obzira koliko su zakoni nepovoljni. Ne radi se samo o militarizaciji morskih puteva, nego i planinskih prevoja za koje se zna da se njima kreću migranti. Ako uspeju da dođu u Francusku, ona ih vrati u Italiju.“ Iako su se mnogi italijanski građani organizovali da pomognu izbeglicama, oni su, prema najnovijim propisima koje primenjuje ministar policije Mateo Salvini, u opasnosti da budu strogo kažnjeni.“Ne postoji pravo na žalbu. Centri za interniranje su vrste logora bez mogućnosti kretanja. Mnogi se tamo nalaze godinama. Sve je militarizovano. Sve oružane snage koje se time bave, policija, granične službe, NATO snage, koriste se u ovoj operaciji zaštite granica. Monstruozno je to što neko kaže da je sigurna zemlja povratka Libija, imajući na umu ono što radi libijska obalska straža. Na evropskim granicama se vrši zločin protiv čovečnosti“ rekla je Valente.

Marijanita di Ambrođo/Marianita di Ambrigo je napomenula da ima dosta organizacija i udruženja koje se suprotstavljaju ovakvom ponašanju države, pa i kad su onemogućene da prihvate izbegle, one se bave nadzorom onoga što se sa njima radi na pučini. Na jugu Italije, rekla je, ima puno mesta gde ljudi prihvataju izbegle i trude se da ih integrišu u društvo. Ali na severu Italije je to komplikovanije: „Tamo gde je na vlasti Liga severa, doneta je uredba kojom se neitalijanskoj deci zabranjuje pristup menzi u školama. Oni kažu da će svim siromašnima omogućiti da jedu u tim menzama, ali samo ako dokažu da nemaju nikakvu imovinu, što ljudi koji su izbeglice naravno ne mogu da dokažu. Roditelji su vrlo brzo reagovali protiv te diskriminacije i sakupili novac za hranu, odneli u školu da i ta deca jedu.“ Di Amrođo kaže da je „neposlušnost“ danas najvažnija reč u Italiji. Tako je u Ventimilji, na graničnom

prelazu između Italije i Francuske, gradonačelnik zahtevao da se izbeglicama ne daje hrana, ali ljudi su se tome usprotivili.

Iako se ukidaju socijalna davanja za centre za prihvatanje, nijedan od tih centara nije prestao da radi, jer građani te centre održavaju u životu. Takođe, veliki broj advokata i pravnika obelodanjuju da je to kršenje zakona koji postoje u Italiji.

Iako je Italija potpisnica svih konvencija o ljudskim pravima, iako priznaje pravo na azil, sada se pojavljuju diskriminatorni zakoni, rekla je **Analiza Komuci/Annalisa Comuzzi**, tako da sad ni sami Italijani nisu podjednako tretirani pred zakonom: „Na žalost, većina stanovništva, nije svesna toga da se radi o kršenju međunarodnih dokumenata i sopstvenog ustava.“ Komuci kaže da se forsira propaganda koja „stalno hrani ogorčenost, ozlojeđenost, nepoverenje i mržnju prema imigrantima.“ Ipak, kaže, mnoge opštine i pravni stručnjaci u Italiji se ovome protive, a postoje i čitave grupe na društvenim mrežama.

Zatim su aktivistkinje komentarisale tzv. Marakeški sporazum kojem su prvobitno pristupile i Italija i Hrvatska, ali su od toga odustale. De Ambrodo je rekla da je Italija odustala pošto se pozvala na demokratsko pravo donošenja odluka u parlamentu.

Snežana Tabački se interesovala da li izbeglice koje imaju papire imaju drugačiji tretman, a De Ambrodo je odgovorila da oni imaju dozvolu boravka, ali to važi samo za one koji su već dugo u Italiji, kao „regularni stranci“, većina izbeglih sada ne može da dobije ni humanitarnu zaštitu, bez papira. Ne postoji više ni pravo žalbe, nakon odbijanja zahteva za azil. **Staša Zajović** je primetila da u Švajcarskoj dobijaju humanitarnu zaštitu i niko ih ne može izbaciti, a da tek posle toga dolazi traženje papira. **Bilopavlović** je pitala koliko traje proces za dobijanje papira, De Ambrodo je rekla da traje oko dve godine, ali su prava znatno ograničena u odnosu na druge Italijane: „Oni nemaju pravo da rade, ne mogu da nađu posao, nemaju pravo na stan, imaju jedino slobodu kretanja i neće biti vraćeni. Ako im se odbije sve, onda su imali pravo na povratak u zemlju porekla. Sada više toga nema. Neće biti vraćeni u zemlju porekla, zato što po novoj uredbi mora da postoji sporazum između Italije i te zemlje.“

„Ogroman je broj tih kojima se odbijaju zahtevi za azil, a nemaju pravo na žalbu. Samo jedan broj ljudi može da se vrati, a najveći broj lutaju po Italiji. Onda oni postaju ilegalci i gube status ljudskih bića. Ne postoje više. Jedna od najčešćih situacija je da ih vrate bilo gde u Afriku, najčešće sa licicama na rukama“, rekla je **Ana Valente**.

Treći deo, region: Iskustva na Balkanskoj ruti: problemi, izazovi, prepreke, „sagorevanje“; Feministička solidarnost na Balkanskoj ruti

U trećem delu sesije prešlo se na tzv. Balkansku rutu, na iskustva onih koji pomažu izbeglicima i migrantima u zemljama na prostoru bivše Jugoslavije. Taj razgovor je započela moderatorka **Marijana Stojčić**, a govorili su aktivisti i aktivistkinje iz BiH, Slovenije, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije i Srbije.

„Legalno prisustvo izbeglica u Makedoniji je trajalo samo sedam meseci. Kada se promenio zakon 2015. politička situacija je bila loša. Tokom dana smo protestovali na ulicama, a noću smo išli da prihvatamo i pomažemo izbeglicama. U Makedoniji imamo dva tranzitna kampa, na granici sa Grčkom i sa Srbijom. Imamo jedan prihvatni centar za tražioce azila, koji je jedini u kome se izbeglice mogu kretati, i imamo još jedan „Gazibaba“. Tamo su se dešavale stravične stvari. U prihvatnim centrima izbeglice mogu da se kreću, a u tranzitnom ne mogu. Hrane ima u jako malim količinama. Ne daju im hranu, a ne daju im ni da izađu odatle“, rekla je **Mersiha Smailović** iz „Legisa“. Dodala je da je bilo postavljeno dodatnih 150 policajca i instalirano oko 200 km bodljikave žice.

Sa dolaskom nove vlade, došlo je do nekih zakonskih izmena, koje je vlada morala da napravi zbog pristupnih pregovora sa EU, tako da je izmenjen zakon o pravu na azil jer je prethodni bio „fašistički“. Po tom starom zakonu sve susedne zemlje su bile bezbedne-sem Kosova, tako da niko nije mogao da traži azil. Ovaj novi zakon sada govori o „zaštiti“ a ne o azilu, tako da je moguće tražiti zaštitu ali ne i azil i izbeglički status.

Na pitanje moderatorke o predstavljanju izbeglica iz Makedonije, Smailović je rekla da su mediji prijateljski nastrojeni, možda i zbog toga što u svetu ima oko pola miliona ljudi iz Makedonije koji su tražioci azila. Ona je naglasila da je dok je na vlasti bila desničarska VMRO došlo do velikog porasta ksenofobije, a da je i ona lično tada imala problema jer je štitila prava izbeglih.

Mirko Medenica iz ŽUC-a je pomenuo istraživanje koje je radio sa Selin Kontak, istraživačicom sa Centralnoevropskog univerziteta u Budimpešti, o tome kako se u Srbiji koristi novac od donacija za pomoć izbeglima. Rezultati su, po njemu, pokazali da država u velikoj meri izbeglice koristi kao robu i izvor zarade. „Bilo je dosta teško doći do tih podataka. Pokušali smo kroz obično istraživanje preko interneta da vidimo šta ima u vestima, na sajtovima državnih institucija. Došli smo do cifre od 27 miliona dolara. Nakon toga, iz drugih izvora smo dobili papir gde je pobrojana sva pomoć i projekti koje su državne institucije Srbije dobile za pomoć izbeglicama. Tu su desetine nekih fondova i projekata, uglavnom od fondova EU. Razna je svrha toga: 2015. godine, Komeserijat za izbeglice je dobio novac za angažovanje 271 osobe. U maju 2016. godine odobrena su dodatna sredstva za još ljudi koji će se tu zaposliti. Država Srbija je dobila milion evra za konsultacije oko novog zakona o azilu. Poenta tog zakona je bila integracija ljudi. To je bio pritisak EU. Tamo piše da izbeglice imaju pravo na smeštaj van kampa ali prema mogućnosti države, ili imaju pravo na novčanu nadoknadu, ali ponovo prema mogućnosti države. To je ono - imaju prava u skladu sa mogućnostima, što znači da zapravo nemaju ništa. U medijima, na sajtovima institucija stoji cifra od 27 miliona. Sada je ta cifra 98.915.535 eura. Mi smo uputili zahteve Ministarstvu za rad koje je nadležno za Komesarijat, Komesarijatu, MUP-u, svima koji su navedeni kao korisnici tih sredstava, po Zakonu o dostupnosti informacija od javnog značaja, da nam pošalju liste. Oni dobijaju recimo donacije za hranu. Pravili smo istraživanje za kamp u Obrenovcu. Tamo je dato oko 500.000 eura za šest meseci ishrane ljudi i kampu. Pitali smo izbeglice i migrante za broj ljudi. Taj kamp ima broj od 700 mesta. Rekli su nam da je poluprazno. Takođe su nam govorili šta je za jelo. Mi smo na osnovu toga rekonstruisali: prijavljivano je da se troši po 9 eura dnevno za ishranu izbeglica, a doručak koji dobijaju košta 100 dinara, ručak i večera koštaju 4 eura. Za taj novac se ruča ili večera u restoranu u centru Beograda. To je priča o tome koliko oni novca zloupotrebljavaju.“

„Mi nemamo problem da uđemo u izbeglički centar. Uvek dobijamo odobrenje od Ministarstva za izbegla i raseljena lica. Mi smo SOS za žene i decu žrtve nasilja. U Divljanu smo radili sa decom. Ti stanari kampa su sada preseljeni u Bosilegrad, kamp u Dimitrovgradu je takođe zatvoren. Decu preuzima Centar za socijalni rad. Nemamo informaciju gde ta deca idu. Mladi se snalaze, uglavnom vozom idu za Beograd. Pričali smo sa nekim ljudima iz Avganistana. Rekli su nam da su pušteni iz centra u Turskoj, gde je bio loš tretman. Bugarska ih pušta legalno da idu dalje. Ne žele da ostanu u Srbiji, žele da idu dalje. Par porodica hoće da uzme azil i ostanu u Bosilegradu, jer ima napuštenih kuća. Sadašnji predsednik opštine nudi neke kuće koje su prazne. Sada se čeka da Srbija da pristanak da ljudi dobiju azil u Srbiji. U Bosilegradu adaptiraju neke prostore, dobili su mašine za šivenje. Žene znaju da šiju. One prepravljaju garderobu koju mi odnesemo“ opisala je situaciju sa izbeglicama i migrantima u pograničnim mestima prema Bugarskoj, **Svetlana Šarić**. Ona kaže da ima i onih koji dolaze iz Makedonije: „U Srbiju dođu preko planine. Preko Vlasinskog jezera oni pešače par dana da bi došli do jezera. Policija i vojska koje su tu, vraćaju ih ponovo u izbeglički kamp“, dodala je **Šarić**.

„Prva grupa stigla je u Pljevlja 4. februara 2018. Ja sam, vraćajući se sa posla, ugledala jednu grupu momaka. Imala sam potrebu da im priđem. Pitala sam da li im nešto treba. Rekli su mi da su iscrpljeni, umorni, gladni. To je bio moj prvi susret sa izbeglicama“ rekla je na početku svoje priče,

Azra Ajanović iz Pljevalja iz Otvorenog centra Bona Fide. Zatim su počeli da svakodnevno pomažu onima koje su zaticali u parku: "U početku je bilo jako teško jer smo imali veliki strah da ih dovodimo u naš prostor. Pokrivali smo prozore da nas ne vide. U martu su komšije počele da nas prijavljuju svakodnevno kako primamo talibane, teroriste".

Kenan Delić: „Prvih par mjeseci policija je dolazila kod nas, vodila nas na informativni razgovor, a kasnije su nas zvali da mi primamo izbjeglice. Specifična je situacija zato što smo ih vodili našoj kući, i bili smo sa njima godinu dana. To je za nas veliko psihičko opterećenje.

Mi im pružamo ono osnovno, higijenske uslove, hranu, piće, garderobu, sve što je bitno za normalan život. Naša je greška što smo dozvoljavali da se kod nas zadrže mjesec dana. To je loše za njih jer se oni tu oslobode, i nemaju volje da idu dalje. Čekaju najbolju situaciju koja nikad nije.“, rekao je Kenan Delić. Policija ne maltretira izbeglice, a postoji i grupa građana u Pljevljima koja im pomaže na različite načine: " Mi želimo da im vratimo dostojanstvo, da ih sredimo, izvedemo negdje, jer je to ono što im vraća samopouzdanje i diže ih psihički."

„Od juna mjeseca radim sa izbjeglicama. Do 16h radim u drugoj branši. Onda idem na stanicu i zbrinjavam ih. U mom gradu Tuzli, nijedna organizacija, ni ona koja se bavi ljudskim pravima, nije konkretno uradila ništa, kao ni vlast ni vjerske zajednice“ kaže **Nihad Suljić** iz Tuzle. „Građani ili ih se boje ili smatraju da treba da im daju milostinju. To je čudan fenomen u BiH, jer ona i dan danas osjeća posljedice rata, ali nema istinske solidarnosti. Ljudi u Podrinju koji osjećaju posljedice rata se izmiču. Žene iz Zvornika se boje Dodikove policije“, dodaje. Prema zakonu, kaže Suljić, izbjeglicima i migrantima je dozvoljeno pomagati ali ne i prevoziti ih (osim ako nisu prijavljeni), a u Republiku Srpsku ne mogu da uđu, čak ni sa papirima. „Federacija je malo bolja što se tiče građana. Oni preko RS ne mogu u Bihać. U Sarajevu postoje dva kampa, u Hadžićima i Trnovu. Kamp u Hadžićima je nedavno otvoren i tamo je hladno. Bihać je posebna priča. Bihać je njihov cilj, jer oni kad odu u Hrvatsku, to je najkraći put do Italije. Velika Kladuša takođe, jer prirodni položaj granice odgovara izbjeglicama. Bihać se u posljednjih par mjeseci pretvorio u jedan veliki rasistički logor. Kada bi mogli da pogledate komentare ljudi iz Bihaća na društvenim mrežama, vi biste se zgrozili. Svaki dan do mene dolaze informacije sa hrvatske granične policije. U posljednje vreme, da bi ih demoralisali, uzmu sve njihove stvari, skinu im cipele, jakne, sve to spale. Formira se tunel od policajaca, a izbeglice moraju da prolaze kroz to. Policija ih tuče pendrecima. Ja sam pisao mnogim organizacijama koje to ignorišu. U posljednje vrijeme su mi mnogi dolazili koji su se vratili. Žele nazad u Srbiju. Dva mladića iz Mijanmara nisu mogli da hodaju. Hrvatska granična policija je užas. U BiH politika nije pokazala nikakvo interesovanje. Tek sada se renovira jedan od kampova u Bihaću. Tretiraju ih poput životinja. Tek da umire savjest, daju im neku hranu i to je to. Ljudima je hladno. O dostojanstvu i integraciji, o tome možemo samo sanjati“, opisao je **Suljić** situaciju u BiH i na njenim granicama.

„Ja sam imala tu sreću ili nesreću da odrastam u Srbiji 90-tih. U međuvremenu sam migrirala, otišla sam u Sloveniju. Kada je krenuo taj tzv. izbeglički talas, 2015. godine, povezala sam se sa aktivistkinjama iz Ljubljane, išle smo na granice i pokušavale da pomognemo ljudima. Na granici sa Hrvatskom, sa Srbijom, sa Austrijom“, počela je priču o svojim aktivnostima **Tamara Raftović-Lostrek**. „Nudili smo im suhu i toplu odeću i obuću, pelene, hranu. Pomagali im da nose stvari, jer su morali da pešače preko granice, istovarili su ih sa stvarima i pustili ih da pešače do kampa“. U malom mestu Logac u kojem ona živi, 2016. je otvoren centar za tražioce azila ali je reakcija meštana na to bila nepovoljna: „Ljudi su bili u panici, jer neki mediji kriminalizuju izbeglice, predstavljaju ih kao silovatelje, lopove, donosioce raznih zaraznih bolesti, uništitelje hrišćanstva, slovenačkog identiteta“. I drugi dom za azilante nalazi se na periferiji Ljubljane: „Oni su izolovani u tim azilnim domovima, gde su uslovi katastrofalni. Posebno LGBT osobe i žene koje su došle same, nemaju nikakvu psihosocijalnu pomoć. U Logatecu je moguć smeštaj 100 osoba, a u Ljubljani 203, a 2018. godine 2.255 osoba je zatražilo azil. Porodice i porodice su strpane u jednu sobu. LGBT osobe su u prostoriji sa svim drugima i to je katastrofa, jer nemaju nikakve sigurnosti“. Napomenula je da radi za organizaciju „Slovenačka filantropija“ kojoj kao i drugim NVO nije više dozvoljen pristup. Sada njena organizacija sama ima dva

dnevna centra, u Ljubljani i Mariboru, i šest socijalnih centara koji se nalaze po manjim gradovima. „Tamo organizujemo besplatne tečajeve slovenačkog jezika. Tu su uključene i migrantkinje sa Kosova, Albanije, Bugarske, BiH. Pomažemo ženama da prave razne ručne radove i kasnije im omogućimo da te iste radove prodaju. Pošto živim i radim u Logatecu pokušavam da povežem ljude koji žive i rade u Ljubljani, i vozim ih iz Logateca u Ljubljanu gde se sreću sa drugim izbeglicama. Tako je nastao projekat „No border kraft.“ Raftović-Lostrek je napomenula da izbegli imaju pravo da tri puta traže međunarodnu zaštitu u Sloveniji, a ako su odbijeni ili ih deportuju u matične države ili ih izbace na ulicu ukoliko njihova država nema ugovor o deportaciji sa Slovenijom.

„Kada se dogodilo da žene nisu mogle da puše cigare ako žele, odlučile smo da nam treba ženska grupa u kojoj ćemo raditi zajedno“, rekla je na početku **Tanja Završki** iz socijalnog centra Rog, skvota u Ljubljani i projekta „No Borders Kraft“ (Heklanje bez granica) za migrantkinje koje žele da zarade više od 18 eura mesečno, koliko im daje država.

Sa dve prijateljice kojima je bio zabranjen ulazak u dom za azilante jer su protestovale protiv deportacije jedne porodice u Hrvatsku, organizovale su tečaj za heklanje za migrantkinje:

„Idemo u vrtić sa decom, kuvamo zajedno, pijemo čaj i razgovaramo o svemu. To nas je povezalo. Počele smo da organizujemo bazare. Tamo žene i mi zajedno prodajemo heklane proizvode za donacije. Sve donacije damo ženama migrantkinjama sa kojima radimo zajedno. To je dobar način na koji smo se povezale. Mi razmišljamo sada o feminističkom festivalu Rdeče zore u Ljubljani, ili festivalu recikliranja da tamo izlažemo proizvode. Radimo i sa decom i sa porodicama, tako da majke nisu non stop zauzete.“

Tamara Raftović-Lostrek je dodala da je dobijanje međunarodne zaštite „tek početak agonije“ i da je za te ljude gotovo nemoguće da nađu posao ili stan.

Kada je 2015. počeo izbeglički talas, Makedonija je registrovala oko milion ljudi na ruti, podsetila se tog vremena **Mersiha Smailović**. Ona je pomenula slučaj sirijske porodice, oca i dvoje dece: „Otac je znao samo arapski, mama im je umrla u Damasku. Otac je kolabirao zato su bili u bolnici. Ako ih policija uhvati onda ih vodi u centar za strance „Gazibaba“, to je užasno mesto. Mi smo bili tamo puno puta i uvek bih pala u depresiju posle toga. Jednom su čak pokušali da me uhapsu. Jednom sam disala suzavac, jer je policija bacila suzavac na izbeglice. Čovek je ujutru u šest sati morao da napusti bolnicu sa dva mala dečaka. Javio se posle dva dana iz bolnice u Skoplju. On je iskrvario u centru Skopja. Pitali smo gde su deca? Rekao je: Kod prijatelja. Mi smo pomislili da su kod krijumčara. Policija ga je čuvala, a mi smo mu davali hranu. Sutradan ga je policija odvela. Mi smo otišli u „Gazibabu“. Imamo sreću što ima dosta humanih policajaca, pa mi je jedan rekao da ne brinem. Čoveka više nikada nismo videli. Bio je maj, protestovali smo ispred Vlade, bili smo tužni. Onda nas je pozvao neki nepoznati broj. To nam se on javio iz Nemačke. Uvek smo mislili na to gde su njegova deca. Sreli smo jednog prijatelja na pijaci koji nam je rekao da je ujutru krenuo na jutarnju molitvu koja počinje u pet, video je jednog čoveka koji je ležao na trotoaru sa dvoje dece. Bilo ga je strah jer zna da je ilegalno da ih preveze bilo gde, ali je zvao hitnu, a u kola stavio decu. Sakrio je decu u auto, poznao je arapski. Nije smeo nama da se javi jer je znao da policija sluša razgovore.“

„Osobe koje se prijave na jedno ime, ako ne ispoštuju vreme za sastanak one više pod tim imenom ne mogu da se prijave u Crnoj Gori. Ne daju im te papire za mjesec dana boravka“ naglasio je **Kenan Delić**. U BiH im je Islamska zajednica ustupila džamije, ali u Crnoj Gori to nemaju. On je opisao jednu scenu ispred džamije u Pljevljima: „Bio je sveti mjesec Ramazan. Neko od tih velikih muslimana koji je bio na jutarnjoj molitvi je vidio neke ljude ispred džamije, ali nisu htjeli da ih puste. Ja, Azra i Hamza iz Iraka koji je sa nama radio dva mjeseca krenuli smo tamo gde su bili roditelji i djeca. Na pragu kamene džamije je spavala djevojka od 20 godina. Rekao sam da ih vodim u našu kuću. Ona je zastajkivala i okretala se. Njen muž je vikao na nju. Rekao je da je trudna. Ne mogu da zaboravim njene suze. Kada smo došli kući, razmišljali smo kako da nađemo ginekološkinju, jer ona neće da je

pregleda muškarac. Mislili smo da će se poroditi. Ja sam rekao da nema ginekološkinje u našem gradu. Sjutradan su mi rekli da idu za BiH. Javili su se iz Sarajeva, pa iz Velike Kladuše. U Hrvatskoj ih je policija razdvojila. Njega su vratili u BiH, a nju su odveli u Zagreb u bolnicu. Kada je on prešao u Hrvatsku, ona je pobjegla iz bolnice. Naša Fatima se porodila u Njemačkoj. Ima divnog sina Muhameda“.

„Sada je problem desnica. Kada je 2015. SDP bio na vlasti, Hrvatska je bila dobra na rutu“ rekla je **Nela Pamuković**. „Suradujemo sa hrvatskim pravnim centrom koji je partner UNHCR-u. Oni rade sa onima za koje procijene da su žrtve torture. Onda ih zastupaju na sudu, kao i naša pravica. To je veliki posao. Treba dosta pripreme. Na samom sudu, kada je odbijen azil, onda postupci traju više sati. Mi često idemo kao publika koja prati postupak. Iskustva su vrlo loša. Sutkinja recimo ne pročita spis i postavlja pitanja koja nemaju veze. Mi smo jednoj od njih, morali dokazati ime žene sa dokumenata. U Iraku su se recimo promijenili propisi za dokumenta. Većina žena koje dolaze u grupu, boravile su po dvije godine ili u Austriji ili u Nemačkoj. One su u Porinu. Nisu zadovoljne svojim pravima. One koje su dobile azil imaju pravo dvije godine na plaćeni stan. Jednoj ženi ističe dvije godine i moraće ići u smještaj za beskućnike.“

Dijalog

Nihad Suljić: Ono što ja čujem od izbjeglica koje dođu u Zagreb, ako imaju sreće da ih policija ne pretuče, jeste da u Hrvatskoj azil mogu dobiti samo izbjeglice iz Sirije i kršćani iz Irana. Niko drugi ne može.

Nela Pamuković: Imali smo slučaj Palestinca koji nije dobio azil.

Nihad Suljić: Među izbjeglicama kruže priče ko je od odvjetnika dobar a ko ne. Neki reaguju tek kada neko pokaže interesovanje.

Nela Pamuković: To je veliki pritisak i za odvjetnike. To je dosta posla. Trebalo bi puno više odvjetnika, a tu je inače manjak. Psihološku podršku kod nas rade Mubera i Marijana. Dolaze i muškarci i žene.

Goran Lazin (ŽUC) je rekao da se od 2013. aktivno bavi pomoći izbeglicama, zatim je pokazao fotografije sa akcija solidarnosti sa izbeglicama, koje su uglavnom van projektne aktivnosti.

Nihad Suljić: ŽUC su mi pomogle sa izbjeglicama. Imao sam dva Iranca kojima je ŽUC pomogao.

Ljiljana Radovanović, ŽUC: Pored svih ostalih akcija solidarnosti sa izbeglicama, o nekima izbeglicama pružali smo kontinuiranu podršku i pomoć, Naprimer, Asadu iz Sirije, Goran je najviše pomagao. Asad je sada u Nemačkoj. Zatim o Asifu iz Avganistana Staša se najviše brinula. On je u Švajcarskoj. Šestočlana porodicu iz Avganistana (inače bila je smeštena u izbegličkom centru u Krnjači) dolazila je godinu i po dana kod nas u ŽUC, jednom ili više puta nedeljno, a sad je ta porodica u Bihaću. Sa mnogima koji odu održavamo kontakte...U ovim akcijama imale smo solidarnu podršku RŽF-a (Rekonstrukcija ženski fond). Sad nam stalno dolazi Reza iz Irana, Prota iz Škarta nas je upoznao, obojica su umetnici.

Mersiha Smailović: Ja sam često bila na protestima kao mala, ma kako mali oni bili. Čula sam za ŽUC u Makedoniji. Te slike vaše kako se vi borite su kod mene probudile solidarnost.

Kenan Delić: Nama ŽUC puni baterije. Onda naše psihološkinje iz Kotora koje dolaze jednom mjesečno da nam daju psihološku podršku.

Predstavlanje publikacija

Knjigu „**Imigranti i izbeglice**“ **Volkana Vamika** (Klio, Beograd, 2018), predstavila je **Dana Vidić**, psihijatrica. Ona je rekla da ovo delo, iako je „poluteorijska publikacija“, ima važnost za našu publiku jer , na jedan i široj publici razumljiv način, govori o psihološkim procesima kroz koji, najčešće, prolaze ljudi koji emigriraju iz svoje zemlje i kulture u neku manje ili više poznatu i blisku, a koji pri tom prolaze kako kroz formalne tako i kroz neformalne prepreke. Reč je o različitim vrstama i stepenima traume kod ljudi u ovim situacijama bilo da su imigranti koji su već stekli neki zaštićeni status u zemljama dospeća ili samo izbegli koje čeka još neprijatnih procedura. Vamik pored opisivanja patnje i njom izazvane traume, govori i o kasnijim procesima oporavka ili prihvatanja novih okolnosti.

Staša Zajović je govorila o knjizi **Sirijska prašina** – ratna priča iz srca Alepa autorke **Frančeske Bori/Francesca Borri**, izdanje Sandorf, 2018. Bori je i autorka knjiga o Kosovu i o Izraelu i Palestini.

U ovoj knjizi Bori prenosi slike razaranja Alepa kroz svedočenja njegovih stanovnika: „U Alepu je svejedno jesi li unutra ili vani. Čitav je grad pod vatrom aviona, helikoptera, tenkova, metar po metar: bombe i topovski udari na svakih par sekundi. A na tisuće ih se sklonilo pod zemljom. ‘Kruh se dijeli na groblju. Ovdje si samo među mrtvima siguran da nisi na nišanu’, kaže Omar.

Bori podseća na nekadašnji bogati grad: „Alepe je bio ekonomska prijestolnica – sirijski Milano. Bogat grad miješanog građanstva bez većih razlika, kršćana, sunita i šijita, grad usredotočen na posao, pun industrijalaca i poduzetnika“.

Brojni oružani akteri vode nemilosrdni rat protiv civilnog stanovništva: „Većina Sirijaca bila je protiv toga da na nasilje uzvratimo nasiljem. Time bismo samo spravili državu sa zemljom i izgubili međunarodnu potporu. Slobodna vojska nas je odvušla u rat koji nije bila sposobna voditi. Dovedi su nas do prosjačkog štapa... I zato su Sirijci sve umorniji, i od Asada i od pobunjenika“, svedoči Mahmud, profesor engleskog iz Alepa.

Bori denuncira ravnodušnost i neefikasnost međunarodne zajednice: „UNICEF i UN u Alepu nitko nije vidio. U šest mjeseci ovdje nitko nije došao – ni UN ni NVO, ni Crveni križ: nitko. Jedino što su za ovaj rat organizirali bila je posebna misija Kofija Anana. Pokušaj pregovora koji je pokrenut u veljači i arhiviran u rujnu: jedini podatak koji se o tome može naći na internetu jest da je koštalo 7 932 000 dolara. Od toga je preko 3 miliona otišlo na plaće“.

Bori otvoreno kritikuje medije, dokumentuje predatorski medijski svet: navodi da broj fotografa na ratištu opada kad isteknu rokovi za nagrade; autorka opisuje eksploataciju lokalnih fotografa od strane velikih medijskih kuća. Na primer, Rojters lokalnim fotografima plaća 10 dolara po fotografiji ili tekstove lokalnih novinara plaća najviše 70 dolara...Borri piše da većina svetskih medija ‘istinu o sirijskom ratu prenose podvale egzibicionističkih blogera, poput ‘lezbejske aktivistkinje iz Damaska’ , koja je zapravo, kako je naknadno utvrđeno, Amerikanac koji živi u Škotskoj. Za F. Bori Twitter, YouTube i Skype su ‘grobari profesije’.

Autorka posebno priznanje odaje aktivističkoj solidarnoj organizaciji: „Neki su uspjeli ući: People in Need, mala NVO udruga iz Češke. Tamo gdje nitko nije uspio doći, uza sve postiplomske, doktorate iz humanitarnih kriza, došao je Michal Przedlacki, šutljivi mladić od 30 godina. Svih mjeseci 2012 i 2013. Michal je bio jedini u Alepu, jedini stranac koji živi u Alepu. Pitaš ga kako je uspio, on kaže: ‘Commitment’. Predanost/posvećenost...“

9. DECEMBAR

Evaluacija

„Potrebna nam je bila energija pa smo zbog toga pričale o antiratnom otporu, da se nađe oslonac u onome što se radilo u prošlosti“, rekla je na početku razgovora o završenom skupu **Staša Zajović**. A **Slavica Stojanović** kaže da je skup, po njoj, dobro osmišljen, ali da bi zbog težine tema, možda trebalo da bude „malo relaksiraniji“.

„Ja uvijek Staši zamerim što je program prenatrpan. Ja sam za to da se posvetimo jednoj temi“, bila je primedba **Nune Zvizdić**, a **Ivani Ristić** je bio dragocen deo o izbeglicama jer joj je pomogao da bolje shvati šta se dešava.

„Hvala svima što sam bila ovde sa vama. Sve je bilo jako važno. Važno je da imamo mesta gde možemo podeliti iskustva i informacije“, pohvalila je događaj **Tanja Završki**.

„Mi se konstantno vrtimo u nekom lavirintu i vraćamo iz ratova u ratove. Ja sam fascinirana mladima koji su se uključili u ove aktivnosti. Rad sa izbeglicama je nešto što treba poštovati i vrednovati. Oni su pokazali veliku hrabrost, veliko srce. Dana je isto to zaokružila sa psihološkog aspekta kada je objašnjavala kroz šta psihički prolaze izbeglice. To mi je jako važno, razmena iskustava iz naših gradova. Pravimo paralele gde smo“, citiramo **Milku Rosić**, a **Marijani Stojčić** je takođe bio posebno važan deo o izbeglicama, kao i deo o antiratnom otporu. Kaže da joj je nedostajalo više regionalne perspektive.

„Da nismo naporne, mi ne bismo egzistirale ovako dugo. Činjenice jesu da se vraćamo na devedesete. Mi smo napravile jednu evoluciju i ona ima budućnost u mladima koji nam se priključuju. Meni biti deo mreže Žena u crnom znači puno jer Žene u crnom imaju veliki ugled u Hrvatskoj. Organizirani otpori protiv rata u Jugoslaviji su počeli u junu i julu 1991. godine u Pakracu kada su srednjoškolci okupili 6.000 ljudi, a u avgustu 8.000 ljudi. To malo ko zna“, rekla je **Mirjana Bilopavlović**. A **Nela Pamuković**: „Sve što ste vi rekle ja bih potvrdila. Ono što mene posebno zanima jeste taj prelaz iz 80-tih u 90-te, mislim da to iznova trebamo osvetljavati, šta je dovelo do rata. Što se tiče zamornosti, meni odgovara da je sve vreme strukturirano, ja to volim. Prilika je bila da čujemo i političku analizu, i Talijanke, ali da vidimo i da mirovni pokret živi. Mladi vole direktne akcije. Treba razvijati sve teme dalje. Ono što posebno u Hrvatskoj zaokuplja jeste abortus. Mi vidimo da o tome malo znamo“. A **Dana Vidić** kojoj je ovo bio, kako je rekla, prvi sastanak u takvoj grupi: „Moram da kažem da je ono što sam ja čula od vas u meni probudilo zebnje koje sam imala u 90-tim godinama i izbegličkoj krizi. Drago mi je zbog mladih ljudi koji prihvataju na lep način izbeglice, da se sa njima druže, da ih dovedu u svoju kuću i kažu im da su ljudi.“

Ljiljana Spasić: „Ono što je moj poseban utisak jeste da sada odlazim uverena da su ideali kojima težimo mir, nenasilje, tolerancija, razumevanje, mogući. Hvala vam mnogo što ste na agendu uvrstili antiratni aktivizam i mirovni otpor, jer zaista, ono što jeste moj utisak je da tu postoji jedna ogromna sociološka praznina koju treba popuniti. Moja posebna pohvala ovim divnim mladim ljudima koji su sa nama.“

„Razmenjujući iskustva, mi ćemo se tome vratiti kada pokleknemo, kada mislimo da nemamo više snage, Znamo da nismo sami i to nas ohrabruje. Ja se vraćam sa nekoliko konkretnih predloga zahvaljujući gospođama iz Italije. One govore o pomoći za Veliku Kladušu. Sa Nelom ćemo komunicirati i u Sloveniji“, rekao je **Nihad Suljić**.

Nastasja Radović je predložila da se, s obzirom na aktuelnost i važnost migrantske krize koja je veliki izazov na planetarnom nivou, humanitarni, pravni, politički, napravi – koliko to mogućnosti dozvoljavaju, i jedna analiza medijskog predstavljanja svih tih aspekata.

„Bilo je moguće drugačije i to se nije prekinulo, nije se uništilo. To zaustavlja ovaj prostor da ide u varvarstvo. Ovo su mafijaške države, u kojima ŽUC opstaje. To je primer da je bilo moguće i da jeste moguće drugačije. To je prometejska vatra. Nisam uzalud ni ja radila sve to što sam radila, uprkos svemu. Žene imaju jaču emotivnu inteligenciju, a to je sposobnost učenja. Ta emotivna inteligencija

smanjuje mogućnost za varvastvo gde smo se mi uputili. Sledeća tema trebalo bi da bude dehumanizacija siromašnih. To je klasno pitanje. Žene u crnom akumuliraju znanje i iskustvo i mi bi trebalo da naučimo kako da reagujemo na to. Drugo pitanje je prolazak kroz traumu. To je nauka. Da bismo mi bili dobri u aktivizmu, moramo da imamo i znanje i razumevanje. Moramo razumeti kontekst kako to deluje na život ljudi“, rekla je na skupu **Janja Beč**.

„ Uvek naučim nešto novo. Meni ostaje kao pitanje da ovo o čemu mi govorimo nema pravu reč, kao genocid. Reč izbeglice ne odgovara, ovde je reč o globalnoj stvari, jer ljudi beže od kombinacije i rata i siromaštva. Pravne i druge društvene nauke nam ne odgovaraju, ne pomažu iako čitamo sve. Jedna od priča o kojoj možemo da pričamo jeste reč ljudi. Mi prepričavamo te priče ponovo, ali nam fali ta reč“ postavila je zanimljivu dilemu **Nađa Duhaček**.

„Meni su kontakti sa vama vitalni i obogaćujući. Jako je bitno što smo se vratili kroz slike i reči na 90-te. To je traženje oslonca u onome što smo radile nekada, a to je iskra energije za osveščivanje da ne zapadnemo u resignaciju. To nas je podstaklo da mi u Italiji treba da se vratimo u raniji period našeg aktivizma. To je izvorište za otpor sada. Raduje me učešće mladih, koji su pokazali mogućnost intervencije. Moguća je drugačija Evropa, uprkos nepravednim institucijama, moguće je drugačije“ bile su reči **Analize Komuci**, a na **Marijanitu di Ambrođo** poseban utisak je ostavilo „smenjivanje znanja, učenja, sećanja i suočavanja sa sadašnjim momentom“. **Ana Valente** se zahvalila prevoditeljicama i dodala:“ Dobar je ovaj način razmene. Mi ćemo o ovome pričati našim drugaricama u Italiji koje nisu mogle da dođu. Na taj način možemo da obogatimo i naš rad.“

„Metodologija mora da se menja. Mora da bude subverzivna pa šta bude. Italijanke koje su bile u novembru u S. Karlovcima, na regionalnom skupu Ženskog suda i o tome su napisale izveštaj za svoju mrežu. To je to upisivanje u istoriju. To neće uraditi niko, ako mi to ne uradimo. Identitet Žena u crnom jeste u knjigama, teorijama na osnovu iskustva, kao i u uličnim akcijama. To je feministička etika i pitanje prisustva je najvažnije za nas. To je kontinuitet i doslednost koja nam daje snagu. To je politička filozofija Žena u crnom“, završila je ovaj razgovor **Staša Zajović**.

(Transkript uradio: Miloš Urošević, priredila Nastasja Radović, uz podršku Staše Zajović)

Dodaci

Sedamdeset godina od usvajanja Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida

Dr JANJA BEČ

Ja dolazim iz Vojvodine. Hoću da se zahvalim Staši na prilici da govorim. Ja sam u Novom Sadu pokušala u nekoliko organizacija da obeležimo 9. decembar i niko nije pristao. Bila sam očajna, pa sam pitala Stašu da li ćemo moći išta da uradimo. To je civilizacijsko pitanje. Sedamdeset godina je od usvajanja Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida. Ovaj region je postgenocidni i po pravu i po psihologiji i po istoriji. Važno je da se setimo čoveka koji je napisao Konvenciju. Ona ima dve stranice. Može da se pročita, ali ja ne bih da govorim o njoj, nego sam izabrala kao prioritet da govorim o čoveku koji jeste nju napravio. Naravno, ne sam, ali se ona u žargonu zove Genocid konvencija ili Lemkinova konvencija.

Rafael Lemkin je odrastao na farmi, bio je dete sa farme, na granici Poljske i Rusije. Rodio se 1901. godine. On je bio dete jevrejskih intelektualaca. Mama mu je bila slikarka koja je završila i filozofiju i lingvistiku. Odlučila je da sama obrazuje svoju decu, da ih ne pusti u školu, jer škola kviri decu. Imala je tri sina. Zvala se **Bela Lemkin**. U to doba, pod uticajem takve majke, u kući sa puno knjiga, on čita **Quo vadis, Henrika Senkjeviča**, koji je dobio Nobelovu nagradu za književnost. Sa 12 godina to čita i užasnut je. Doživljava emotivni šok koji ga prati do kraja života. Radnja romana se odvija u vreme

Nerona, kada on baca lavovima ljude koji su prelazili u hrišćanstvo, a Lemkin pita mamu kako je moguće da se to desi? A majka mu kaže, (ono što je osnova Genocid konvencije), kada država odluči da istrebi jednu religioznu ili rasnu grupu, onda policija i građani koji bi trebalo da štite tu ugroženu grupu učestvuju u ubijanju.

Pod uticajem majke odlazi da studira. On već kao dete ima indirektno iskustvo pogroma koji su se 1906. godine desili u tom graničnom području između Rusije i Poljske, u Bijalistoku. U jednom danu je ubijeno 80 Jevreja, a 60 je ranjeno. To je bilo često u Rusiji. Odrasta u okruženju koje to pominje. Na studijama u Ljovvu, studira lingvistiku i tada tečno govori devet jezika. Imao je genijalni talenat za jezike.

Godine 1921. čita o ubistvu u Berlinu. Da li reagujemo ako je nešto daleko i koliko? To je izveštaj o atentatu kada je ubijen ministar unutrašnjih poslova Otomanske imperije, Talat Mehmed paša, koga je ubio jedan Jermenin. Njemu se sudi. To su te stvari koje nas formiraju. Fokusiram se na neke stvari koje su uporedive sa ovim danas. Taj Jermenin je bio na putu za Alepo, u toj pustinji je čitava njegova porodica ubijena. On je preživio ranjen. Posle rata, odlučuje da izvrši atentat. Zbog toga mu je suđeno. To otvara ponovo **Jermensko pitanje**. Tada reč genocid još ne postoji. Govori se o masovnom strašnom zločinu.

Lemkin odlučuje da napusti studije lingvistike, upisuje pravo. Pitao je svog profesora kako može da se sudi tom čoveku, a da se ne sudi Talat paši koji je ubio preko milion ljudi? I tada je bilo aktuelno pitanje suvereniteta. Završava studije i počinje da se bavi poslom tužioca. Tu je veličina Lemkina. On počinje da radi na međunarodnom zakonu koji će sankcionisati države koje ubijaju svoje građane. To je potpuno utopijski. Radi na tome uporno do 1933. godine, kada se dešava konferencija u Madridu. Bilo je ljudi iz 60 zemalja koji su se bavili međunarodnim pravom. Lemkin izlazi sa jednim predlogom koji ne nailazi na odobravanje. Oni ga ismevaju. A on već tada poredi **Jermenski genocid** sa dolazećim Hitlerovim. Ministar unutrašnjih poslova Poljske zabranjuje Lemkinu da ode u Madrid, ali on odlazi. Cena je ta da ostaje bez posla. On tada, na tom skupu, govori o stvaranju jednog zakona koji će sankcionisati pravo države da ubija svoje građane. To nije stvar samo te zemlje, države, nego je to stvar Međunarodnog prava. Kaže da oni koji su počinili genocid jesu izvršioc, ali su krivci i oni koje on zove arhitekta, a to su organizatori i planeri. On ide tamo gde je „kao voda koja može da prođe“. On ide po međunarodnim konferencijama i lobira. Jednom i u Kairo. Stalno ubeđuje ljude, svoje kolege, traži da to bude međunarodni zakon, počinje borbu da takvi zločini budu u Međunarodnom pravu i da budu kažnjeni. Lemkin ne odustaje od te svoje priče. Nedelju dana pre 1. septembra 1939. godine, **Hitler** drži govor vojnoj eliti i kaže da nije cilj da se pomeraju granice, nego da se pobije stanovništvo da bi se naselilo nemačko siromašno stanovništvo. Tada je rekao tu svoju čuvenu rečenicu: „Ma kakvi Jermeni, ko se danas seća Jermena. To ne treba da nam bude problem.“

Šest dana posle početka rata, **Lemkin** beži od kuće. Ima samo to letnje odelo i ima četkicu za zube. Nema ništa drugo. On prolazi drugi put iskustvo rata, direktno iskustvo rata. Prvi put je to bilo za vreme Prvog svetskog rata. Njegov najmlađi brat Semjuel umire od upale pluća. Sa početkom Drugog svetskog rata, pokušavajući da ubedi svoje prijatelje i porodicu da pođu sa njim ne uspeva, doživljava bombardovanje voza za Litvaniju, skrivanje u šumi, gubitak prijatelja. To je model stradanja. Uspeva da stigne u Litvaniju. Tada je još postojao pakt **Ribentrop-Molotov**, Nemačka i Sovjetski savez nisu bili u ratu. Lemkin sa poslednjim novcem šalje telegram u Pariz da pita svog izdavača da li je stigla njegova knjiga iz Međunarodnog prava o istrebljenju etničke, nacionalne ili religijske grupe. Izdavač odgovara da je rukopis stigao i da je odličan, da će oni to publikovati. Od ostatka novca šalje drugi telegram u Stokholm i traži vizu za Švedsku. Nekim teretnim brodom stiže u Stokholm. Za pet nedelja je naučio švedski jezik i počeo da predaje Međunarodno pravo na univerzitetu u Stokholmu. Kaže da razvija Međunarodno pravo u praksi. Živi u dobrom okruženju, ali ima idealizovanu sliku Amerike. Kaže da su oni najmoćniji i da on mora da ode tamo. Putuje u Moskvu, pa u Vladivostok, 14 dana Transibirskom železnicom, pa u Japan na brod za Jokohamu, i onda u Vankuver, pa na Djuk univerzitet, gde je dobio da predaje Međunarodno pravo.

Prvog dana otvara to pitanje na nekoj večeri i kaže da se to ljudi ne tiče jer je to daleko, ali vas se to tiče kao ljudi, kao ljudskih bića.

U Svetsku jevrejsku zajednicu počinju da stižu izveštaji o tome šta se dešava sa Jevrejima. Glavna reakcija svih od najviših do najnižih je bila jedinstvena – to nije moguće. Jedini nivo gde je on uspeo da prođe, jeste da su oni osećali empatiju za njega lično, jer su znali da je njegova porodica ostala u Poljskoj. Kada on govori o tome šta se dešava, svi odbijaju da slušaju. Reakcija je bila da se to ne dešava, jer nije moguće.

To je sve proces. **Jan Karski** sa 28 godina, diplomata, vratio se iz Londona i ušao je u Varšavski geto pre ustanka. Bio je Poljak, katolik, a bio je i Jevrej. On je filmovao neke scene i dokumenta. U odelu ukrajinskog policajca odlazi u logor Belzec, gde uspeva da snimi mikrofilmove o tome šta se tamo dešavalo. Odlazi iz logora i donosi ih u London. To je već 1942. godina. Tada **Svetski jevrejski kongres** počinje da sakuplja informacije. **Čerčil** u avgustu 1941. godine, u intervjuu kaže da mi imamo nešto što se dešava u Evropi, što nema ime. To postaje poznato kao „zločin bez imena“. Oni to nikako ne zovu, jer je takvih razmera. Tada Lemkin stalno putuje po Americi i traži saveznike. To su udruženja robova, crne žene Amerike... On ide kod tih osetljivih grupa i pokušava da im kaže šta se dešava. U maju 1943. se događa nešto što je vrlo važno za promenu javnog mnjenja, kada **Ciglbajn** koji je bio pri poljskoj vladi u Londonu, insistira na bombardovanju Aušvica i Varšave, kada počinje ustanak u getu. On je imao direktne informacije od aktivista Socijalističke partije Poljske. Ciglbajn dobija informaciju da je počeo ustanak. U isto vreme se dešava međunarodna **Bermudska konferencija**, na kojoj se, kada je slomljena pobuna u Varšavskom getu, dogovaraju koliko će koja država da primi Jevreja. To ide od 10 do 100. Oni sve te dane koriste za to. Njemu stiže odluka vlade SAD gde se kaže da odbijaju da se bombarduje Aušvic i Varšava. Dana 12. maja je vlada odlučila da to neće uraditi, jer su prioriteti vlade bili da se zaustavi rat. Ciglbajn izvršava javno samoubistvo kao Jan Palah. Popio je bocu lekova. To su objavili Vašington post i Njujork tajms. On javno kaže da ga je sramota kao ljudsko biće da živi dalje. Tada se situacija okreće. On je više uradio svojom smrću, nego svim svojim radom. To što Amerika nije reagovala na turski genocid protiv Jermena stvorilo je model koji omogućuje da se to ponovi i da se sve energije ljudi koji imaju osećanja usmere samo na humanitarnu pomoć.

Lemkin tada objavljuje svoju važnu knjigu „Uloga sila osovina u okupiranoj Evropi“. On ima 12 knjiga. To izdaje Karnegi fondacija za svetski mir.

U novembru 1944. godine, **Lemkin** prvi put upotrebljava tu reč o kojoj mi danas govorimo. On je sastavio dva svoja znanja- iz prava i lingvistike. Rekao je da to mora da bude neka reč koja je kratka i jasna. Zato što mi imamo nešto što se dešava, a što je izvan granica ljudskog jezika, ali je on morao da nađe reč koja će to opisati. Ta se reč sastoji od dve reči iz dva velika jezika, starogrčkog i starolatinskog. „**Genos**“ – grčka reč, znači pleme ili rasa, a „**cide**“ – latinska, znači ubiti. **Websterov rečnik** pristaje da to uđe kao reč koja odražava političku realnost, ali uopšte ne nailazi na odobravanje. Novinari počinju da beže od **Rafaela Lemkina**, bio im je dosadan. On je stalno govorio o tome.

Dešava se iskrcavanje u Normandiji 1944. i sovjetska armija, uglavnom ukrajinska, stiže do Aušvica i ljudi vide da to nije nemoguće. To pomaže Lemkinu. Svet je spreman, posle saznanja da se to stvarno desilo. **Ajzenhauer** ga podržava. Odmah počinje priprema za sud u Nirnbegu. To je prvi međunarodni vojni sud koji se bavio ratom. Sud u Tokiju je isto bio vojni međunarodni sud. Mi prvi sud imamo 1919. godine u Ankari koji je osnovala turska vlada na pritisak Britanije, ali on je bio šok zbog neefikasnosti i korupcije. To je bio domaći sud. Na tom sudu su se našla dvojica srednje rangiranih. Jedan je obešen, drugi dobija 15 godina. Oni su i dan danas heroji u Turskoj. Ataturk je uzeo 29 britanskih vojnika kao taoce. Tražilo se formiranje međunarodnog suda. Tada je to počelo na insistiranje Britanije. U isto vreme na Malti, Britanci drže stotine uhapšenih Turaka koji su bili uključeni u genocid. Međusobno trguju. Oni su pustili te uhapšene, a ovi puštaju vojnike. I u Lajpcigu imamo sud u Nemačkoj koji je pokušao da sudi. Završava se rat i počinje suđenje u Nirnbegu. Čerčil je lično bio protiv suda. Oni su već tada imali jako puno zarobljenih nacističkih glavešina. Čerčil kaže da to sve treba pobiti. Ruzvelt i SAD i Sovjetski savez su protiv toga. Oni su za međunarodni sud. Njega formiraju sile pobednice. Oni imaju 24 optužena. Princip je bio da se sudi samo višim oficirima. Lemkin je na tome insistirao. Suđenje se završava. Na tom suđenju nema reči genocid koja već postoji, zato što su tužiocima trebalo od ničega da naprave slučaj. Morali su da imaju dokumenta, dokaze. **Benjamin Ferenc** je pokušao da sagradi slučaj ni iz čega. Rekli su da nisu imali ni para ni ljudi.

Lemkin tu ne prolazi u smislu da te reči genocid nema u optužnici. Samo je jedan britanski tužilac pokušao da je uključi u jedan slučaj, ali bezuspešno. Imamo zločin protiv mira, ratni zločin i zločin protiv čovečnosti. Svet se pomera na Lemkinovu stranu. Lemkin govori : Jevreji, Romi, komunisti i Slaveni i ostali nepoželjni, koje nije imenovao. Počelo je da se radi na tome da se kriminalizuje genocid, da bude prihvaćen u Međunarodnom pravu.

Godine 1946., 11. decembra se usvaja Rezolucija. Bilo je pokušaja među članicama UN da kažu da je to istrebljenje. Lemkin mora da lobira, da se bori da ne bude istrebljenje. On insistira i dobija podršku, zato što je genocid širi pojam. Pravnici kažu da je istrebljenje za životinje, nije dovoljno za ljude. On radi sa medijima, sa svetskim intelektualcima, sa Višinskim, ministrom inostranih poslova Sovjetskog saveza i sa predstavnikom SAD u UN. On njima objašnjava i dobija podršku Višinskog. Tada je Sovjetski savez bio užasno protiv jer su bile političke grupe u kategoriji sa drugim nepolitičkim. Lemkin pravi ustupak da se političke grupe isključe iz nacrtu. Ali ne može da stigne do **Višinskog**, pa kao prijatelj **Jana Masarika**, sina Tomaša Masarika, kaže mu da to nije protiv Sovjetskog saveza, nego je to za dobro svih. U arhivama postoji dokument koji to naziva „konvencija penicilin genocid“. Intelektualci, **Bertrand Rasel**, **Perl Bak**, **Gabriela Mistral** 1947. pišu javni proglas da podržavaju Lemkina.

Konvencija je usvojena 9. decembra 1948. godine, pre 70 godina, na zasedanju Generalne skupštine UN u Parizu. Lemkin je bio tamo. U njegovim memoarima stoji da su lica ljudi bila svetla. **Robert Šuman**, ministar inostranih poslova Francuske, odaje mu priznanje i kaže da je to njegov zakon. Prvo je glasala Indija i 55 članica je glasalo jednoglasno. On je na tome radio 15 godina. Lemkina su svi tražili, nisu mogli da ga nađu. On je bio ispod nekog stepeništa palate Šajo, gde dešavalo glasanje. Plakao je kao da će srce da mu stane. Tražio je da ga ostave samog, rekao je da je to za njegovu mamu, za sve one koji su stradali.

Lemkin nije doživeo da Amerika, u kojoj je on bio migrant ratifikuje konvenciju, niti da se osnuje međunarodni sud. Njegova koncepcija je bila da se sudi državama. On je počinioce delio na tri grupe: one koji su direktno pomagali genocid, ljude koji su znali a nisu ništa učinili i one koji su radili iz koristi. Svaka od tih grupa je po njemu učestvovala po oko 30%.

Prvi međunarodni krivični sud je osnovan za Jugoslaviju. Prvi tužilac, **Ričard Goldston**, je rekao da se sud ne bi bio osnovan da se rat nije desilo u Evropi. Godine 2002. osnovan je **Međunarodni krivični sud**.

Lemkin nije imao svoju sopstvenu porodicu. Žene su ga jako saletale, udvarale su mu se, jer je bio šarmantan, od digniteta. Kada ga je prijatelj pitao za to, on je rekao da nema pravo da se zaljubi, da nema za to vremena, da on mora da radi.

Staša Zajović

Prostori bespravlja – zasedanje o izbeglicama/migrantima - Permanentni tribunal naroda, Barselona, jun/jul 2018.

Permanentni tribunal naroda/PTN : značenje, sadržaj i istorijat

Narodni tribunali : nemaju zakonodavnu moć, ali imaju veliki moralni značaj. Imaju za cilj da osude određene države, vojske, kompanije i institucije za zločine koje su počinili.

Najpoznatiji među narodnim tribunalima je:

Raselov sud (1966) – Međunarodni tribunal za ratne zločine; najvažniju sesiju pod nazivom '*Sprečite ćutanje!*', organizovao je u vidu suđenja vladi SAD-a za zločine nad civilima u Vijetnamu. Na mestu sudija su bile/i: Simon de Bovoar, Žizela Halimi, Peter Vajs, Žan Pol Sartr, Lelio Baso, Noam Čomski, itd.

Permanentni tribunal naroda/PTN (1979) – izrastao je iz Raselovog suda; organizovao je seriju narodnih tribunala vojnim huntama u Latinskoj Americi, suđenja zbog političkih i ekonomskih nepravdi - suđeno je multinacionalnim kompanijama za eksploatatorsku praksu u Trećem svetu. Ovaj narodni tribunal organizovao je i dve sesije posvećene ratu u bišoj Jugoslaviji: u Bernu- februara 1995.godine i u Barseloni- novembra 1995. godine. Na obe sesije su prisustvovali predstavnici/e civilnog društva iz bivše Jugoslavije.

Zasedanje PTN u Barseloni: 7-11.12.1995. godine, Na sesiji: Pokreti solidarnosti sa vojnim beguncima, učestvovali su Staša Zajović, Biljana Kovačević Vučo, Miloš Vasić ...)

PTN – o izbeglicama/migrantima, održane su četiri sesije: Barcelona (jul 2017), Palermo (18-20. decembar 2017), Pariz (4-5. januar 2018), kao i ova u Barseloni (29-30. jun i 1. jul 2018).

Osnovni cilj ovih PTN je da senzibilizira javno mnjenje, da denuncira kriminalni karakter politika prema izbeglicama. Na primer, u presudi na zasedanju u Palermu PTN je obelodanio da su „*pravo na migracije i pravo na prihvatanje migranata osnovna ljudska prava. Migracije su politički i egzistencijalni čin našeg doba i taj čin, uz podršku aktivističkih kolektiva, međunarodnih pokreta i javnog mnjenja, vodi borbu sličnu borbi za ukidanje ropstva*“.

Sem toga, naglašeno je da međunarodno pravo reguliše pravo na migraciju, kao i na prihvatanje. Ta prava su ustanovljena u drugoj polovini 20.veka kao osnovna ljudska prava, kako na nivou država tako i na međunarodnom nivou.

“Svaka osoba je slobodna da napusti bilo koju zemlju, uključujući i sopstvenu.” (*Član 12.2. Međunarodnog pakta o građanskim pravima*).

PTN se zalaže za pravo na slobodu kretanja, uzimajući u obzir činjenicu da mnogi ljudi trpe ratno nasilje, glad, bedu i da stoga imaju pravo da pronađu mesto na svetu gde mogu da žive sa drugima.

Međutim, današnji svet karakteriše sukob između univerzalnih ljudskih prava i zakonodavstava u okviru nacionalnih država, koje su nadležne za donošenje zakona. Ispada da su migracije 'devijacija' i nepravilnost, a migrant je predstavljen kao ilegalni 'uljez', koji svojim činom migracije 'izaziva' suverenitet nacionalnih država. U ovom kontekstu, Evropa se kreće ka budućnosti u kojoj su osnovna ljudska prava pretvorena u instrument isključivanja, progona, prinude...Na PTN u Palermu denuncirano je stvaranje paralelnog pravnog sistema koji krši međunarodne ugovore, rezolucije i norme, legalizuje zločine sistema, jača socijalni fašizam i mržnju prema migrantima.

Valja se podsetiti na samit EU u Briselu o migrantima, juna 2018. godine. Lideri država EU su se dogovorili o tome da će prijem migranata u zemljama EU biti isključivo na dobrovoljnoj osnovi, što je kraj sistema kvota i ravnomerne raspodele migranata u okviru EU. To je politička pobjeda tzv. Višegradske grupe (Češka, Poljska, Mađarska i Slovačka) koje su se od početka protivile sistemu kvota. Samit je potvrdio da nema suštinske saglasnosti EU oko migrantske krize.

Zasedanje PTN-a, Barcelona, 29-30. jun i 1. jul 2018.

Zasedanja tribunala pod nazivom „*Prostori bez prava/Prostori bespravlja*“ (*Espacios No Derecho*) odvijala su se u sesijama koje su obuhvatile tri ključne tačke: Granice na jugu kontinenta/Španija, rodni aspekt i maloletnici/deca.

Ovo zasedanje su pripremile desetine organizacija migranata i izbeglica, kao i druge organizacije civilnog društva.

Na zasedanju su svedočile žrtve (najviše žena), kao i kolektivi/organizacije koji pomažu izbeglicama.

Međunarodno sudsko veće PTN-a bilo je sastavljeno od šest žena - sutkinja: De Teresa Almeida Cravo (profesorka Međunarodnih odnosa na Univerzitetu u Koimbri/Coimbra, Portugal), Briget Anderson (profesorka i istraživačica migracija, Velika Britanija), Marina Forti (novinarka levičarskog medija “Il Manifesto”, Italija), Patricia Orejudo (profesorka Međunarodnog prava na Univerzitetu Complutense, Madrid, Španija), Laia Serra (advokatica za ljudska prava, Barselona, Španija) i Staša Zajović (Žene u crnom, Beograd, Srbija), koje su nakon zasedanja u Barseloni donele presudu.

Zasedanje (29. jun) su otvorile predstavnice opštine Barcelona, kao i međunarodne organizacije civilnog društva/OCD koje se bave migracijama. Govorili su i predstavnici migrantskih udruženja: sindikata uličnih prodavaca, pravnik/aktivista Juan Hernández Zubizarreta i Beatriz Plaza. Oni su denuncirali španski zakon o strancima, kao i zakon o građanskoj bezbednosti koji kriminalizuje migrante. Denuncirali su *evropsku nekropolitiku/politiku smrti* – nekažnjivo nasilje koje izaziva smrt migranata.

Generalni sekretar PTN-a, Gianni Tognoni/Đani Tonjoni, naglasio je da je na prethodnim zasedanjima PTN-a (PTT) o izbeglicama, prikupljena dokumentacija na osnovu koje je napravljena pravna kvalifikacija nekropolitike EU, koju vodi EU i njene države-članice protiv izbeglica i migranata i da ugovori i mere EU država stvaraju paralelno zakonodavstvo koje krši međunarodne ugovore, što proizvodi sistemske zločine.

Sesiju o rodu i seksualnoj različitosti – pripremili su zajedno desetine OCD i udruženja migranata iz cele EU. Oni su konstatovali da su EU zakonodavstva ‘slepa za rodna pitanja’, što za posledicu ima rasprostranjeno kršenje prava žena. Uzimaju se u obzir samo kršenja prava žena u javnom prostoru, dok je od drugorazrednog značaja kršenje prava žena na osnovu ‘porodičnog nasilja’ ili ‘kulturnog nasleđa i običaja’ a zbog kojih su mnoge žene primorane da beže iz svojih zemalja.

S druge strane, ne uzima se u obzir činjenica da mnoge migrantkinje mogu jedino da rade na poslovima nege i brige a pri tom su izložene tzv. nevidljivom nasilju u privatnoj sferi (pogotovo seksualnom nasilju). Naglašen je kontinuum nasilja kojem su izložene migrantkinje i izbeglice i to u zemljama iz kojih dolaze, u tranzitu ka EU granicama, a kad stignu u neku od EU zemalja, uglavnom su zaposlene u porodicama na poslovima nege ili u poljoprivredi, bez zdravstvene i socijalne zaštite.

LGBTIQ osobe u zemljama porekla meta su najbrutalnijih napada, izložene seksualnom nasilju, ubijanju, torturi, nezakonitom hapšenju. Tokom tranzita postaju žrtve svih vrsta nasilja i ukoliko stignu do neke od zemalja EU, za njih ne postoje adekvatne mere zaštite.

Sesiju maloletnici i deca pripremile su španske OCD i filipinske organizacije u Barseloni. Izneti su slučajevi totalne nebrige prema maloletnicima/ama premda bi trebalo da ih štite međunarodni ugovori (Konvencija o pravima dece). Sve te norme su EU, kao i njene članice, ratifikovale i usvojile. Mnoge/i maloletnice/i su bez pratnje ili su u putu razdvojene od porodica, a izložene su prisilnim nestancima, žrtve su trafikinga, prostitucije, eksploatacije, ropstva...

Sesiju Južna granica/Frontera Sur pripremile su i predstavile brojne OCD. Najčešći oblici nasilja kojem su izložene izbeglice/migranti su krađa i institucionalni rasizam. Navedeno je da stalno raste broj žrtava: dvostruko ih je u 2018. u odnosu na 2017., a broj prisilnih nestanaka povećan je u istom periodu za četiri puta. Od 2014. na Mediteranu je umrlo nasilnom smrću 14 000 osoba!

Na ovoj sesiji najviše je bilo reči o nasilju u Maroku, Libiji, u španskim centrima za internaciju (u Seuti i Melilji). U tim centrima migranti su izloženi krajnjoj ranjivosti, surovoj eksploataciji na radu. Nekažnjivost podržavaju privatne bezbednosne agencije koje deluju u saglasnosti sa državom, a naveden je slučaj privatnog preduzeća INDRA u kojem španska država imo oko 20% akcija.

“INDRA je bila zadužena za izgradnju zidova, žica, ograda u zoni Melilje, a ta ista firma proizvodi vojnu opremu koju izvozi u Saudijsku Arabiju, koja to oružje koristi u Jemenu”, naglasio je jedan od aktivista. Sve to pokazuje da su se EU i njene članice opredelile za ‘militarizaciju migrantske krize’.

Udruženja migranata/izbeglica su imale ključnu ulogu su imala na ovoj i svim sesijama. Nisu samo svedočili o nasilju, već su govorili i o otporu protiv dominantnih narativa, kao i samoorganizovanim akcijama protiv nasilja. Otpor se ispoljava kao borba za prava, formirane su mreže radnica na poslovima brige i nege kao i mreže za pravnu zaštitu.

Migranti su svedočili o alternativnim ekonomskim praksama – zadrugarstvu, Narodnom sindikatu uličnih/putujućih prodavaca. Oni su lansirali robne antibrendove - Top manta ili inicijativa MELISSA-Grčka, koju čini žene iz 45 zemalja koje se brinu o maloletnicima bez pratnje itd.

Na ovoj sesiji bio je predstavljen očigledan društveni doprinos ovih ekonomskih inicijativa koje su mešavina novih i tradicionalnih socijalnih borbi. U tom smislu predstavnici mreže Waling Waling su naglasili “*naša transnacionalna kampanja za radna prava predstavlja veliki doprinos sindikalnoj borbi u Velikoj Britaniji*”.

Nakon slušanja svedočenja, bilo žrtava (najviše žena) ili kolektiva/organizacija koji pomažu izbeglicama, očigledno je da se ne radi samo o fizičkim granicama/žicama/zidovima, već i o političkom konceptu granica, koji se sprovodi zabranama, nasiljem, brutalnošću, lišavanjem prava ljudi koji žive u prostoru bespravlja.

Zaključci zasedanja “Prostori bespravlja” na PTN u Barseloni

Osnovni zaključak je da se na evropskim granicama vrše se zločini protiv čovečnosti. Odgovorni za to su: i EU u celini, kao i pojedinačne EU države, a preovladava strategija nepriznavanja i neprihvatanja činjenica i nekažnjivost odgovornih za ove zločine.

Zaključci se odnose na dva nivoa – oficijelni i alternativni:

1.Oficijelni nivo-institucije EU

Pravni nivo:

- *Politike migracije idu ka uništenju pravnog kapitala ljudskih prava: osujećuju pravne norme i vrednosti na kojima počivaju evropska društva.*
- *Prostore bespravlja proizvodi samo pravo, koje se zasniva na diskriminaciji (kriminalizaciji osoba bez papira/dokumenata, “a svi se rađamo bez papira, ali zakoni nekima od nas daju te papire i prava a drugima ih oduzimaju” (Đani Tonjoni). Dakle, prostore bespravlja proizvode zakoni i formalne norme koje negiraju pravo. Takva politika se odvija uz potpunu*

nekažnjivost, jer niko od nadležnih ne preuzima odgovornost za teške povrede ljudskih prava. Ukratko, na evropskim granicama vrše se zločini protiv čovečnosti!

- *Hijerahizacija ljudskih prava*: uvedena je kategorija onih koji su dostojni tih prava i drugih koji to nisu i "nema nikakvog smisla govoriti o demokratiji ako se ne priznaju elementarna prava svim ljudskim bićima".
- *Ograničavanje prava na slobodno kretanje je nelegitimno*: taj koncept se zasniva na segregaciji i novom aparthejdu (državljeni vs. ne- državljeni).
- *Zakoni pogađaju sve izbeglice/migrante*: a najviše pogađaju žene, decu, LGBT. Politike migracije obelodanjuju patrijarhalno, mizogino, heteronormativno lice evropske kulture.

Etičko-politički nivo:

- *Evropa bazira svoj identitet na otporu 'necivilizovanim varvarima'* koji dolaze iz zemalja u kojima nema demokratije. Time EU daje sebi status moralnog arbitra u odnosu na druge modele i društva.
- *Politike migracije u EU odražavaju najnegativnije aspekte evropske kulture*: patrijarhalni, mizogini i heteronormativni karakter, jer se na formalnom/normativnom planu uvažava seksualna različitost, a s druge strane, ne prihvata i ostavlja bez zaštite osobe koje beže iz država i društava koje strogo kažnjavaju homoseksualnost.
- *Kontrola migracijskih tokova obelodanjuje evropski rasizam*: reprodukuje nasilje i kolonijalizam, jer se i dalje eksploatišu prirodne resurse u zemljama iz kojih su ljudi primorani da beže.
- *Politika migracija podstiče socijalni fašizam*: insistira se na spoljnim opasnostima i potrebom za zaštitom od tih pretnji. Ovaj diskurs trebalo bi zameniti ne samo empatijom prema 'drugima' već osvešćivanjem i upozorenjem da prihvatanje tih represivnih politika predstavlja uvod u represivne politike u nacionalnim državama. Nasilno upravljanje migracijama uvod je u dalje smanjivanje socijalnih davanja u EU.

Ekonomski nivo se odlikuje *nekropolitikama* (ekonomske politike koje proizvode smrt). Migracije su navodno globalni problem, pretnja za bezbednost i poredak, "naš način života", a *prenebregava se/zaboravlja se da je bogatstvo i blagostanje Evrope nastalo na eksploataciji, pljački, uništavanju i nasilju nad vanevropskim narodima i mi prema njima imamo istorijski dug*". Negativni aspekti Evrope direktno su povezani sa kapitalizmom koji se hrani sadašnjim politikama migracije i u tome korporacije imaju ključnu ulogu: ne samo što učestvuju u kriminalizaciji već stiču ogromnu dobit iz politike kontrole i tzv. očuvanja spoljašnjih granica EU. Ti prostori su militarizovani i predstavljaju izvor ogromnih zarada preko privatnih kompanija za bezbednost. Za teška kršenja ljudskih prava u tim prostorima odgovorne su kako države, tako i kompanije/korporacije koje deluju u sadejstvu sa državama. Zato je neophodno da se utvrdi lanac odgovornosti i identifikuju odgovorni akteri koji moraju polagati račun pred demokratskim

institucijama. *Globalni kapitalizam iz kriminalizacije migranata ima veliku korist jer podizanjem barijera/zidova/žica stiže ogromni profit...*

Tokom zasedanja PTN je naglašeno da *“izbeglice izazivaju globalni kapitalizam: traže pravo na ostvarenje svojih snova o boljem životu, a individualna i kolektivna sposobnost delovanja migranata/izbeglica u borbi za očuvanje dostojanstva i za ostvarenje snova, daju ogroman doprinos (ekonomski, socijalni, kulturni...) društvima EU u koja dolaze”*.

2.Solidarno lice Evrope - civilno društvo koje se bori za ljudska prava izbeglica, solidarnost i pravdu. Kolektivi, organizacije, pojedinci/ke suprotstavljaju se sekuritizaciji Evrope, podrivanju i negiranju prava, eksploataciji i gubitku socijalnih prava, solidarnost, kako na granicama tako i u državama. Moralni imperativ solidarnog civilnog društva je neposlušnost nepravednim zakonima, poštovanje ljudskih prava i pravde!

Putem kriminalizacija solidarnosti sistem pokušava da poništi etičke obaveze i oduzme legitimno pravo na pružanje pomoći i poštovanja ljudskih života iznad i izvan pravnih normi. “Evropska društva moraju da se zasnivaju na politici participacije i solidarnosti, da se suprotstave rasističkim, ksenofobičnim narativima koja ne praktikuju samo ultra- desničarski pokreti već i države EU i sama EU”.

U presudi Međunarodnog sudskog veća se, između ostalog, naglašava:

- Pozitivno vrednovanje činjenice da je Međunarodno sudsko veće- sastavljeno isključivo od žena, kako bi se učinio vidljivim rodni aspekt nasilja;
- Migranti/kinje kao zajednica koja traga za dostojanstvenim životom, svojom solidarnošću i sposobnošću prilagođavanja, pokazali su i pokazuju veliki kapacitet otpora. Biti migrant ne znači biti ranjiv/a, biti žena ne znači biti ranjiva: zakoni su ti koji osobe, bilo žene ili migrante, čine ranjivim;
- Neophodno je promeniti norme na kojima se zasnivaju sadašnje politike migracije, jer su te politike odgovorne za nasilje koje trpe migranti;
- *Izražavamo bojazan da će se prostori bez prava/bespravlje za migrante/izbeglice širiti na celo društvo, da će biti normalizovano kršenje ljudskih prava, da će kresanje socijalnih usluga u našim društvima postati norma. Plašimo se da će biti povređena pa i ukinuta prava: na snove, na nadu, na razliku...;*
- *Države moraju da preuzmu odgovornost za nasilje* (smrti, torturu – nekropolitiku-politiku smrti);
- *Mediji moraju da prekinu sa emitovanjem mržnje* koju proizvode kriminalne politike EU: umesto stigmatizacije migranata/izbeglica trebalo bi da čine vidljivim njihovu borbu za preživljavanje, borbu za snove, morali bi da učine vidljivim doprinos izbeglica pluralizmu naših društava;
- *Zahtevamo da se prekine sa kriminalizacijom solidarnosti*, podržavamo jačanje mreža otpora militarizaciji i sekuritizaciji “tvrđave Evrope”.